

MAKFED

Makine İmalat Sanayii
Dernekleri Federasyonu

**TÜRKİYE'NİN
MAKİNECİLERİ**
"Dünya Bizimle Çalışıyor"

Türkiye
Makine ve Teçhizatı
İmalatı Meclisi

MAKİNE SEKTÖRÜNE KORONAVİRÜS ETKİLERİ VE TEDBİRLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ - 3. FAZ -

25 Haziran 2020

ANKETİN AMACI:

Türk Makine Sanayi, 17.400'ü Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makineler (NACE28) alanında olmak üzere Harmonize Sistem HS84-85-87-90 kapsamında sınıflandırılan 30.000 kadar imalatçıdan oluşmakta ve 400.000'in üzerinde kişiye istihdam sağlamaktadır. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Analizi'ne (RCA) göre ülkemizin en rekabetçi ürünleri makineleri olup, dünya makine ticaretinin %4 kadar daraldığı 2019 yılında sektör, ihracatını %4 artırarak Serbest Bölgeler de dahil 19 milyar dolara ulaştırmış, ülkemizin toplam ihracatı içindeki payını %10'un üzerine taşımıştır.

Sektörümüz, koronavirüsle mücadelenin üst düzeyde olduğu bu dönemde kamu sağlığını korumaya ve sosyal yaşamı aksatabilecek riskleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak enerji, su, kanalizasyon, asansörler, iklimlendirme, soğuk zincirler gibi altyapı hizmetlerinin kesintiye uğramaması ve kritik sınıai ve tarımsal üretimin sürdürülebilmesi için var gücü ile çalışmaktadır.

Ancak iç pazarda makine teçhizat yatırımlarında süregelen daralmanın yanı sıra ihracatının yarıya yakınının yapıldığı Avrupa ülkelerindeki pandemi etkisi KOBİ yapısına haiz firmalarımızın mali yapılarında büyük kırılma yaratmış ve sürdürülebilirliklerine önemli derecede tehdit oluşturur hale getirmiştir.

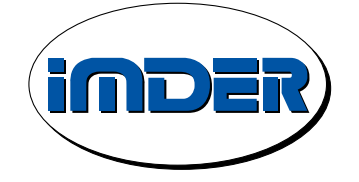

Bu bakımdan makine imalatı ile iştigal eden firmaları temsil eden 20 derneğin çatı kuruluşu olan MAKFED olarak her ölçek ve alt sektörden üye firmalarının katılımıyla salgının ekonomik ve çalışma hayatına etkileri ile buna dair alınan tedbirlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan seri anketlerin 11-17 Haziran 2020 tarihlerinde icra edilen üçüncüsünde ilk iki anket sonuçları ile değişimin izlenmesi yanı sıra Haziran başında ülkemizdeki normalleşme çalışmalarına dair de tespitlerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Anket, Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) ve TOBB Türkiye Makine ve Teçhizatı İmalatı Meclisi ile işbirliği halinde gerçekleştirilmiştir.

MAKFED

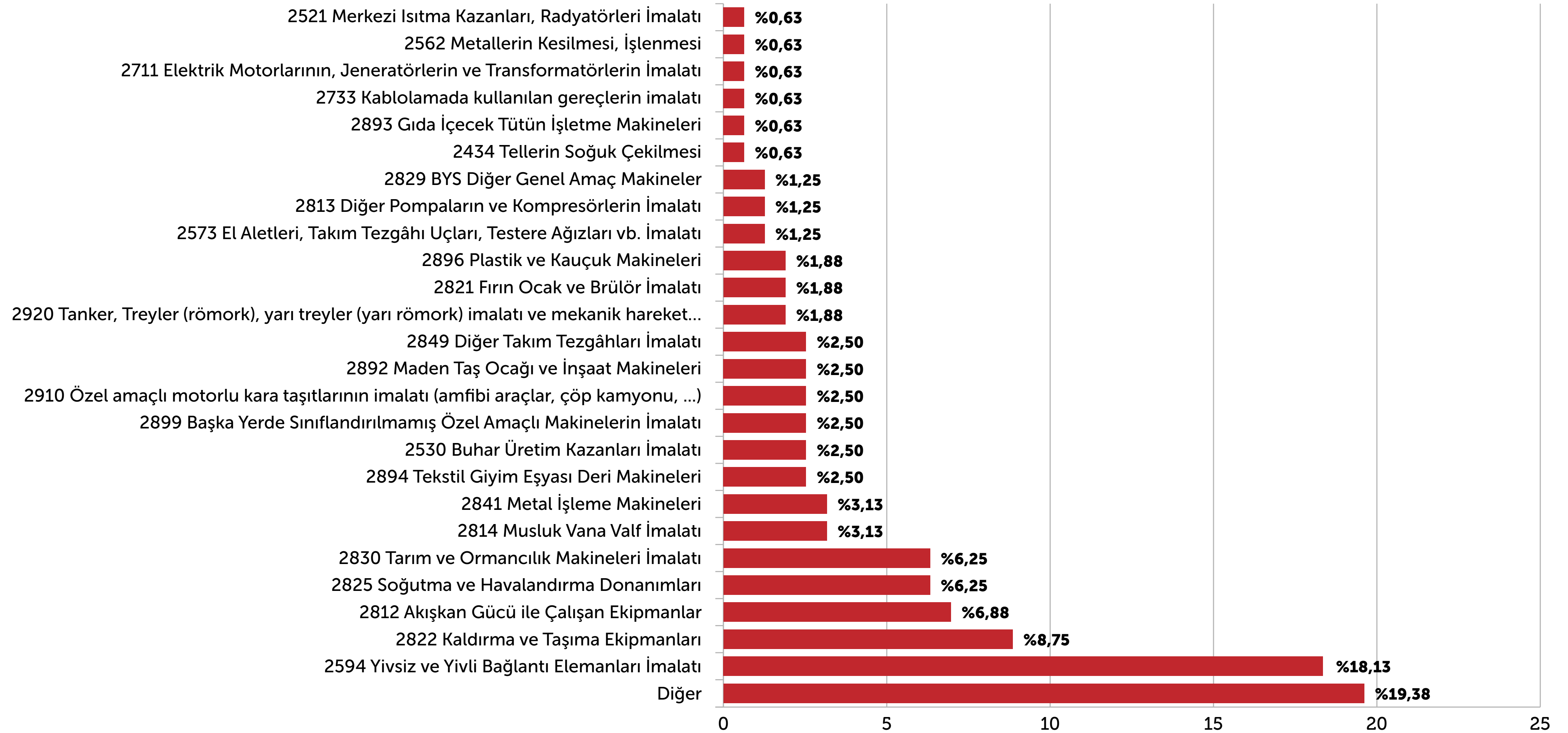
Makine İmalat Sanayii
Dernekleri Federasyonu

	AIMSAD Ağaç İşleme Makine ve Yan Sanayisi İş Adamları Derneği		EMOSAD Elektrik Motorları Sanayicileri Derneği		PAGDER Plastik Sanayicileri Derneği
	AKDER Akışkan Gücü Derneği		ENOSAD Endüstriyel Otomasyon Sanayicileri Derneği		POMSAD Türk Pompa ve Vana Sanayicileri Derneği
	AMD Ambalaj Makinecileri Derneği		İNDER Türkiye İş Makinaları Distribütörleri ve İmalatçıları Birliği Derneği		SAHA Savunma, Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği
	ARÜSDER Araç ve Araç Üstü Ekipman ve İş Makinaları Üreticileri Birliği Derneği		İSDER İstif Makinaları Distribütörleri ve İmalatçıları Derneği		TARMAKBİR Türk Tarım Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği Derneği
	AYSAD Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği		İSKİD İklimlendirme Soğutma Klima İmalatçıları Derneği		TEMSAD Tekstil Makine ve Aksesuarları Sanayicileri Derneği
	BESİAD Bağlantı Elemanları Sanayici ve İş Adamları Derneği		KBSB Kazan ve Basıncılı Kap Sanayicileri Birliği Derneği		TEVİD Elektrikli Vinç İmalatçıları Birliği Derneği
	EFSİAD Endüstriyel Fırın Sanayicileri ve İş Adamları Derneği		MİB Makina İmalatçıları Birliği Derneği		ROBODER Robotik ve Yüksek Teknoloji Üretim Sistem Entegratörleri Derneği
					GÖZLEMÇİ

1. BÖLÜM

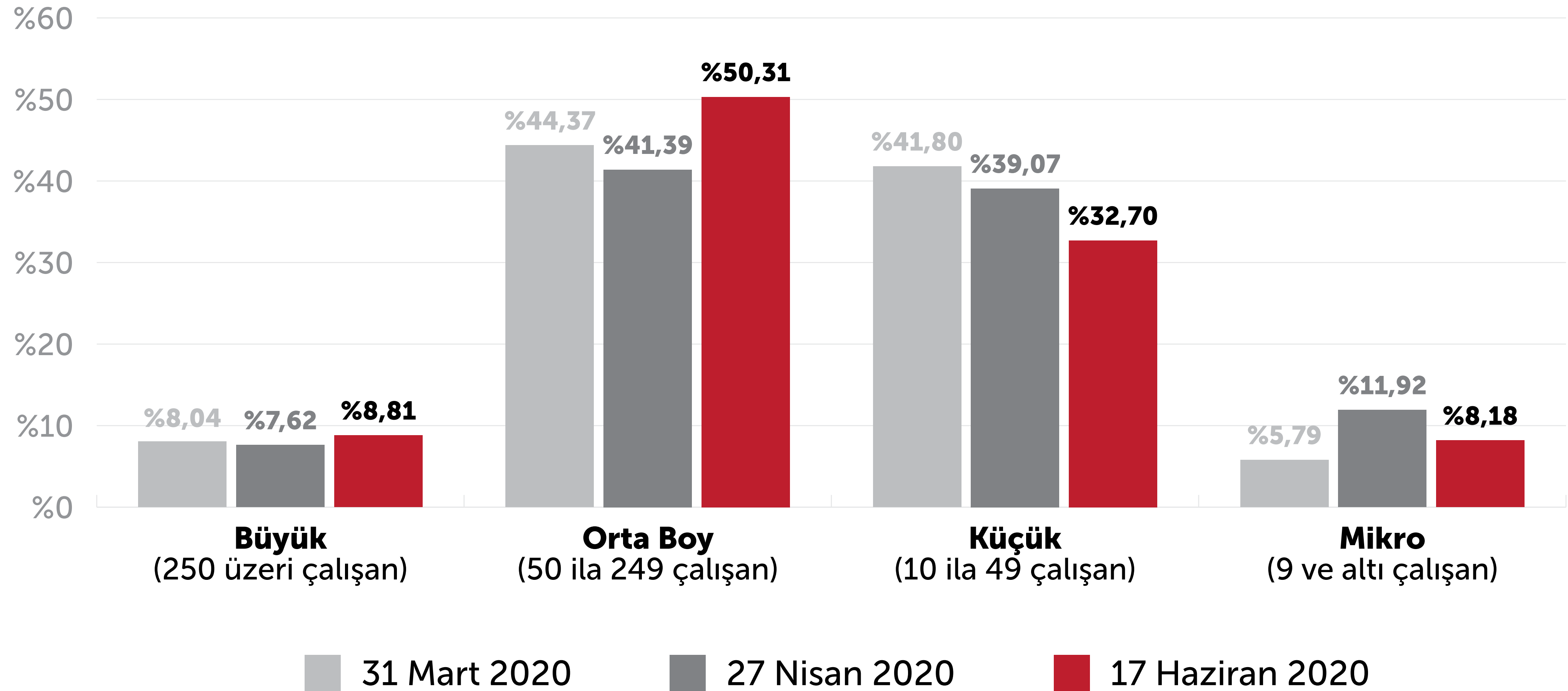
TANIMLAMA VE TESPİT

Ankete Katılım Temel Faaliyet Alanı Dağılımı %

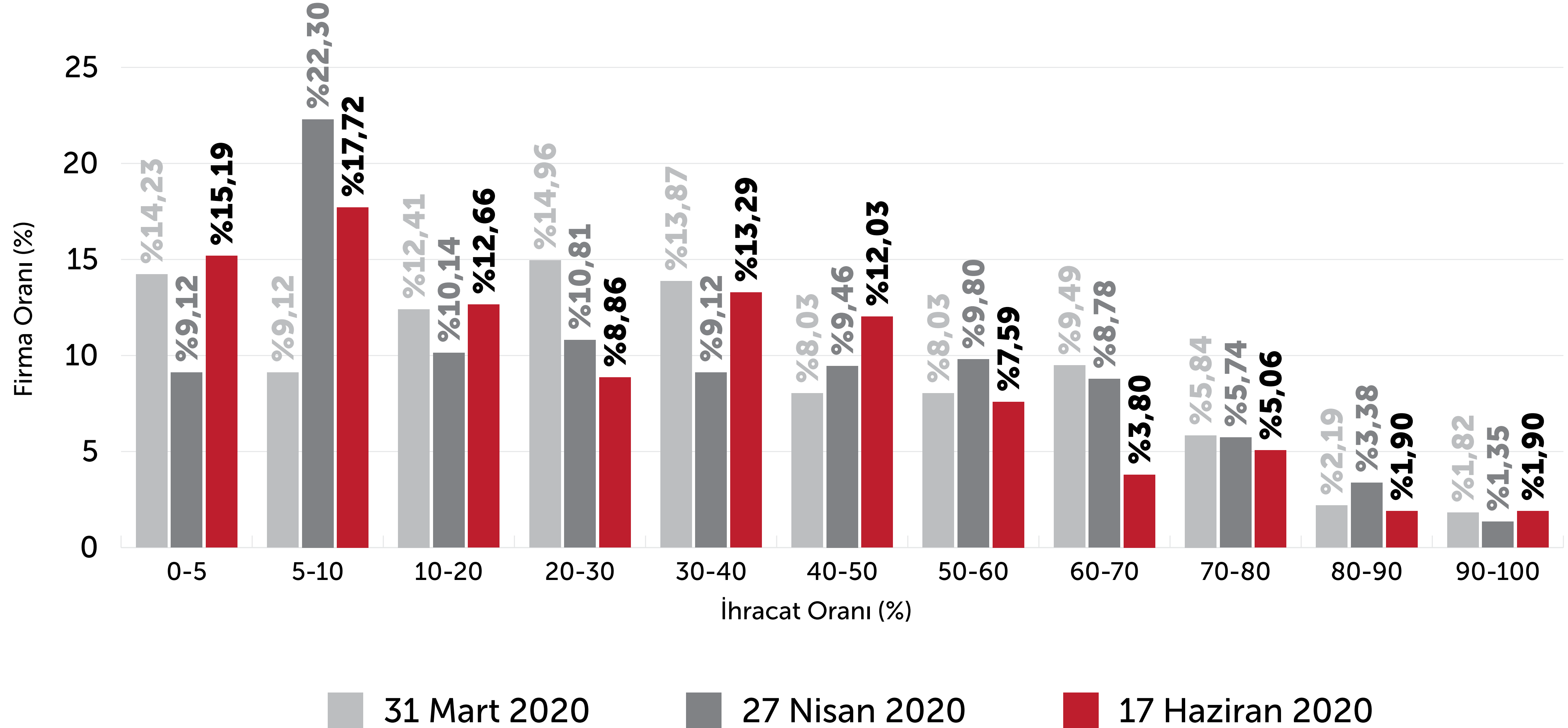
İşletme büyüklüğünüz nedir?

Anket Katılımı Ölçek Büyüklüğü

2019 ihracat oranınız nedir?

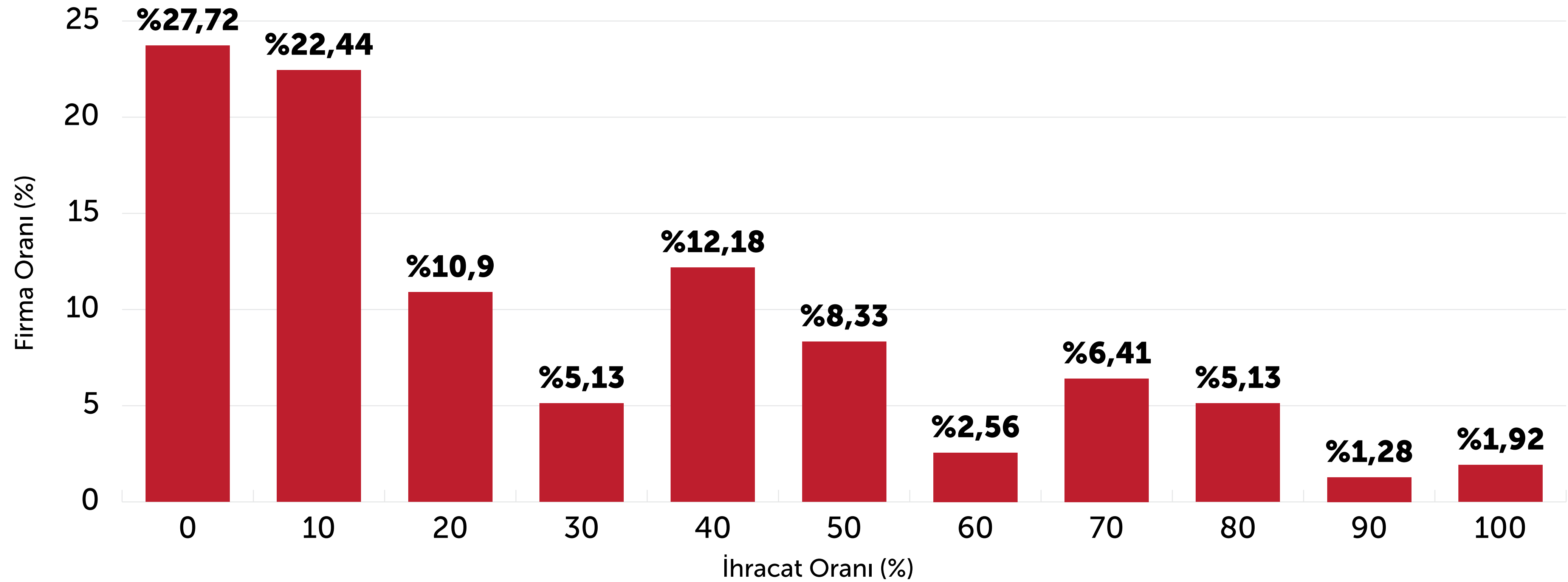
Makine Sektörü İhracat Oranı

2020 yılı ilk 5 ay sonunda ihracat/ciro oranınız nedir?

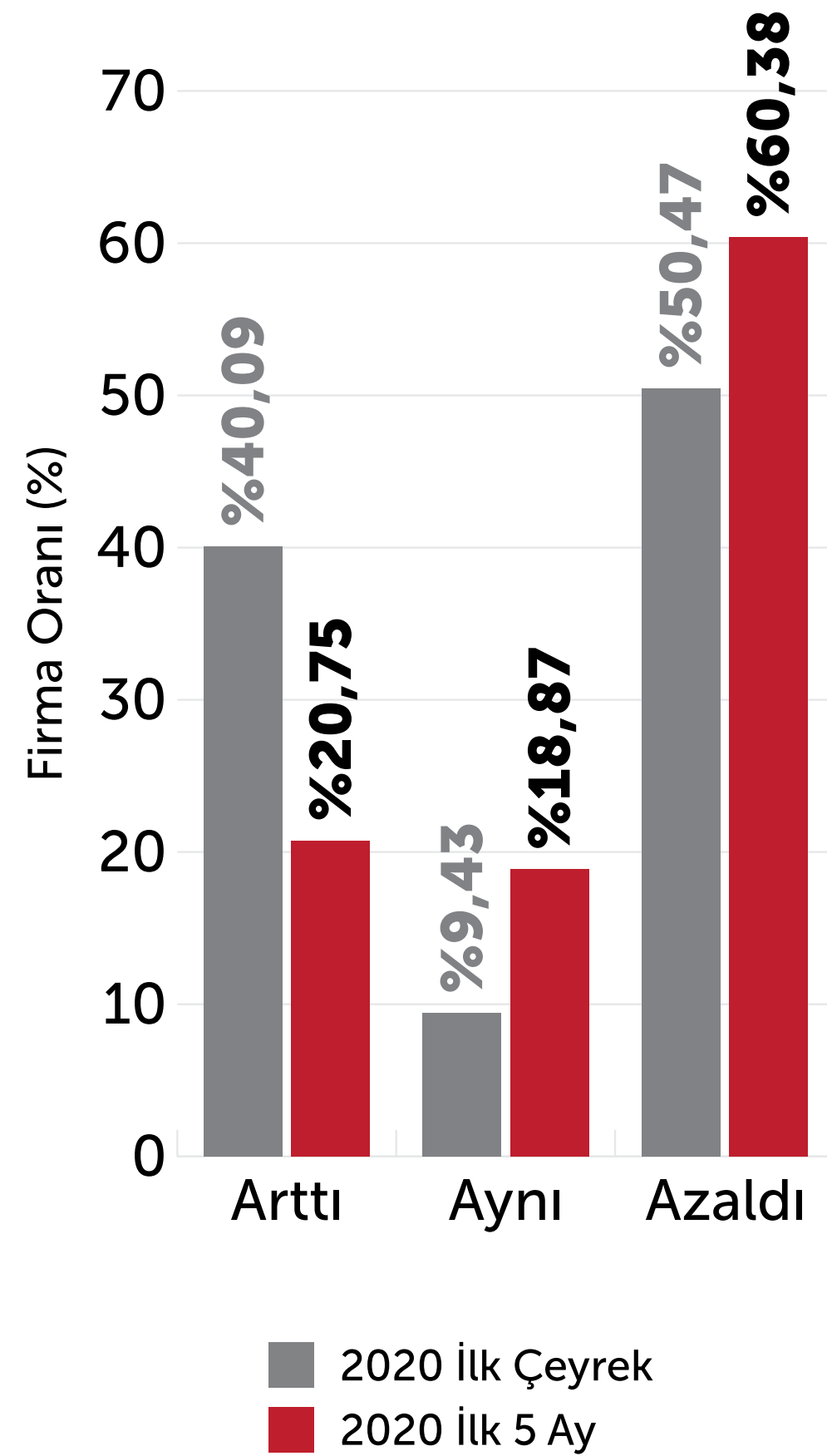
17 Haziran 2020

2020 İlk 5 ay İhracat/Ciro Oranı

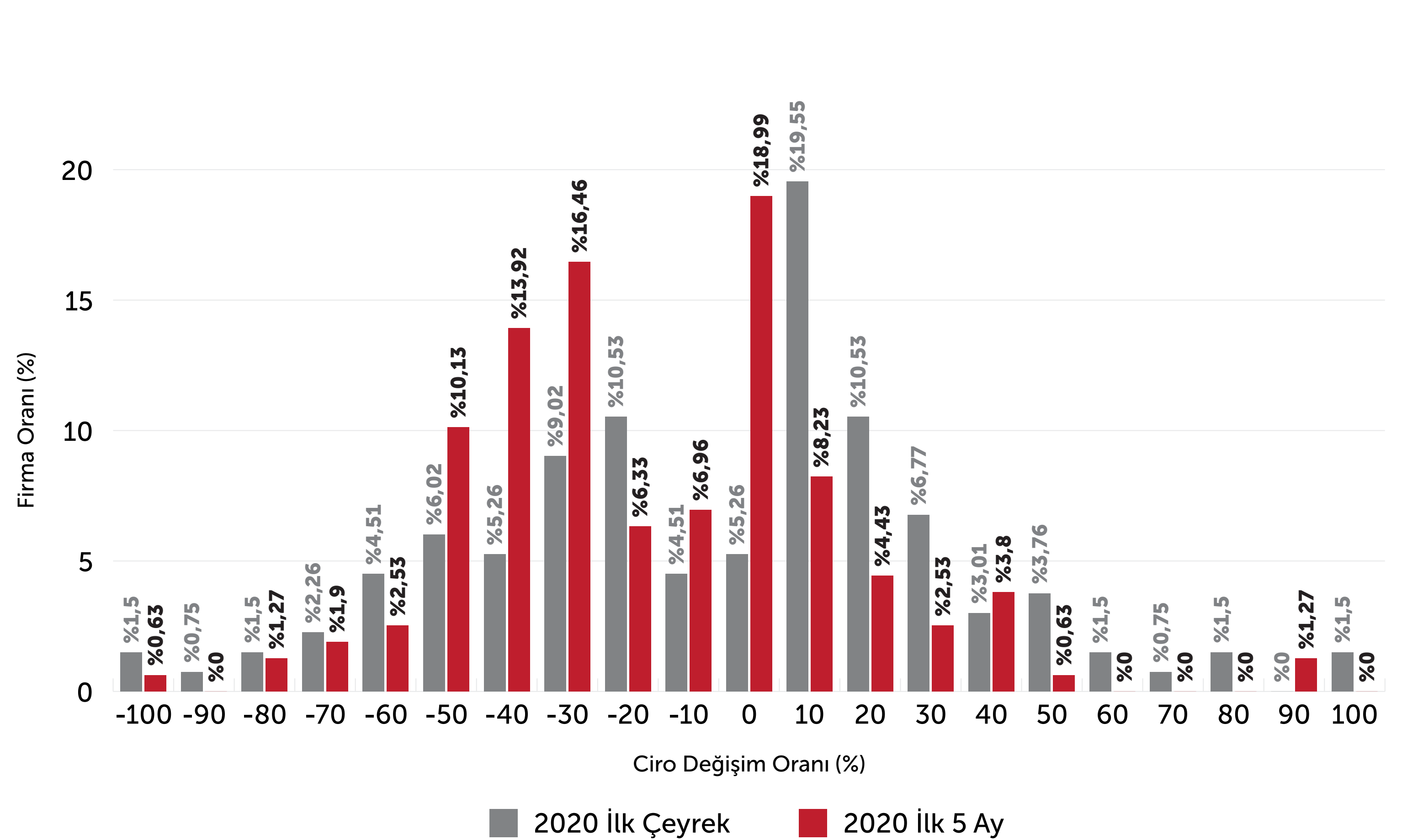

2020 ilk 5 ay cironuz geçen seneye göre arttı mı, azaldı mı? Oranını belirtiniz.

Ciro Değişimi

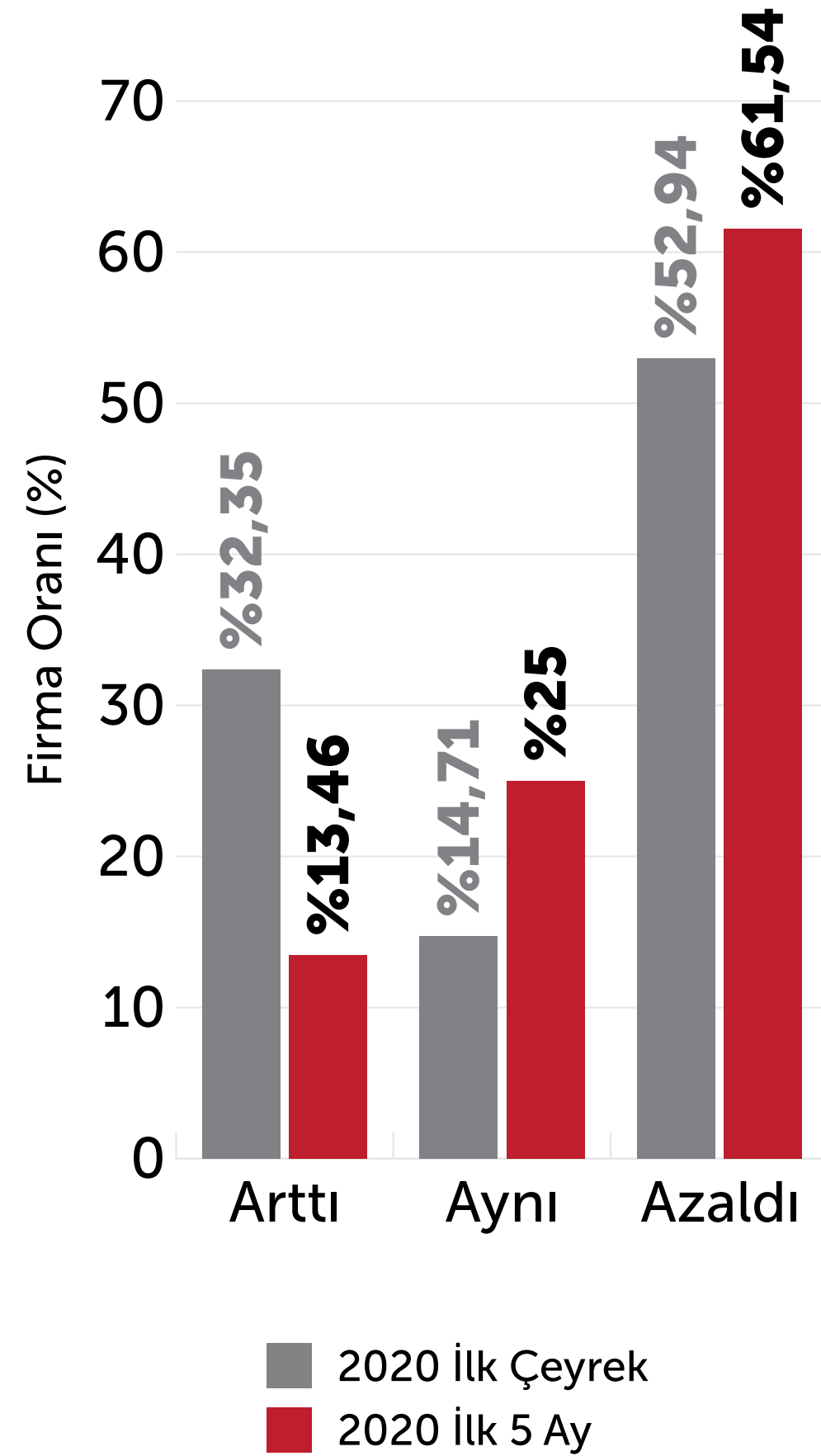

Ciro Değişim Oranları %

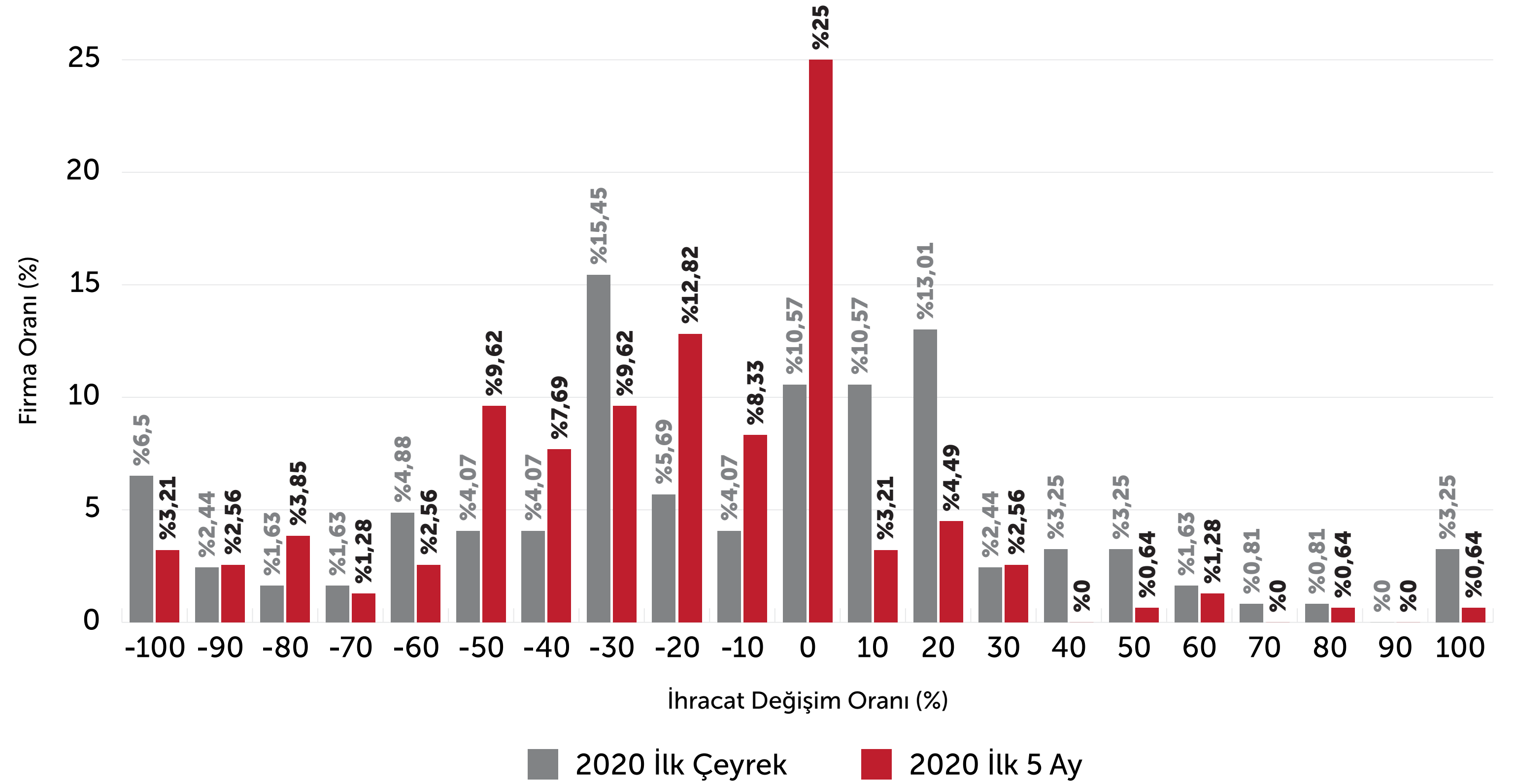

2020 ilk 5 ay ihracatınız geçen seneye göre arttı mı, azaldı mı? Oranını belirtiniz.

Ihracat Değişimi

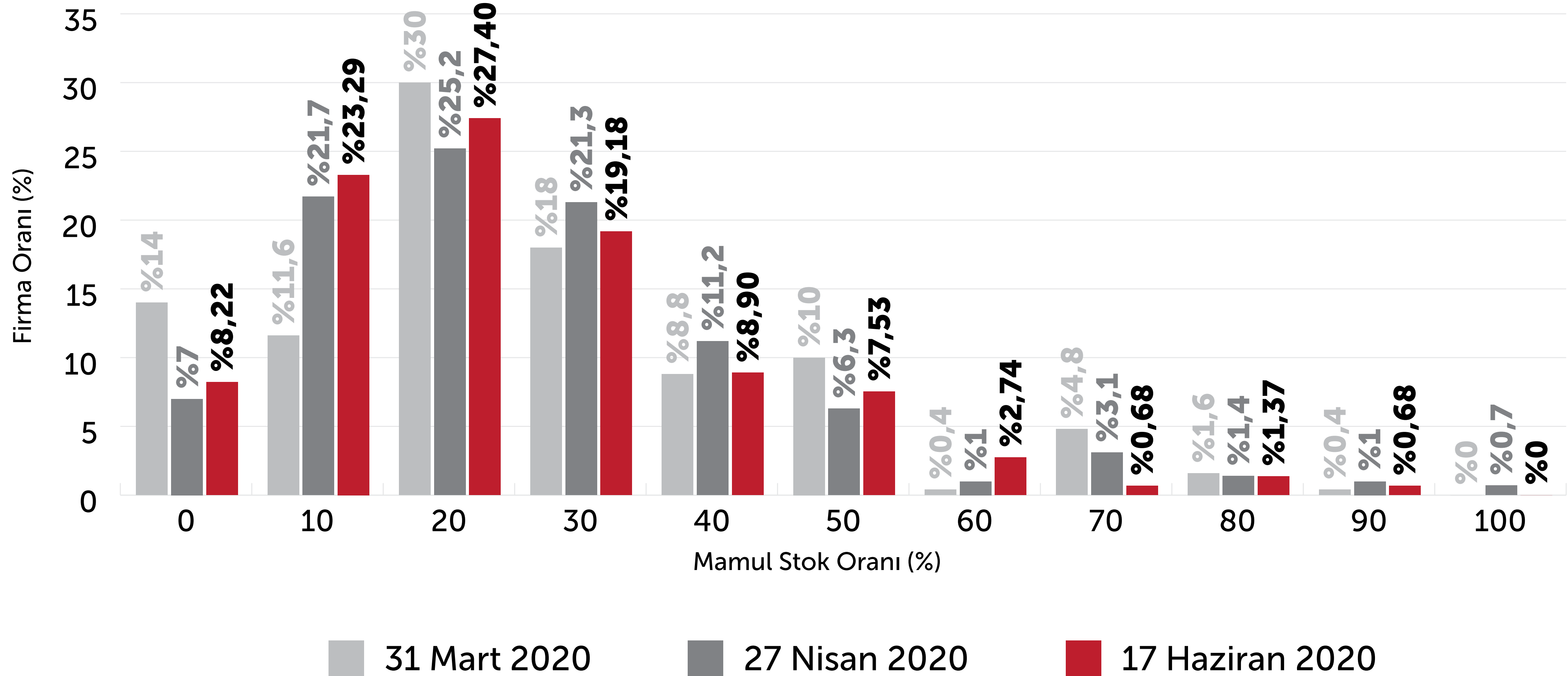

Ihracat Değişim Oranları %

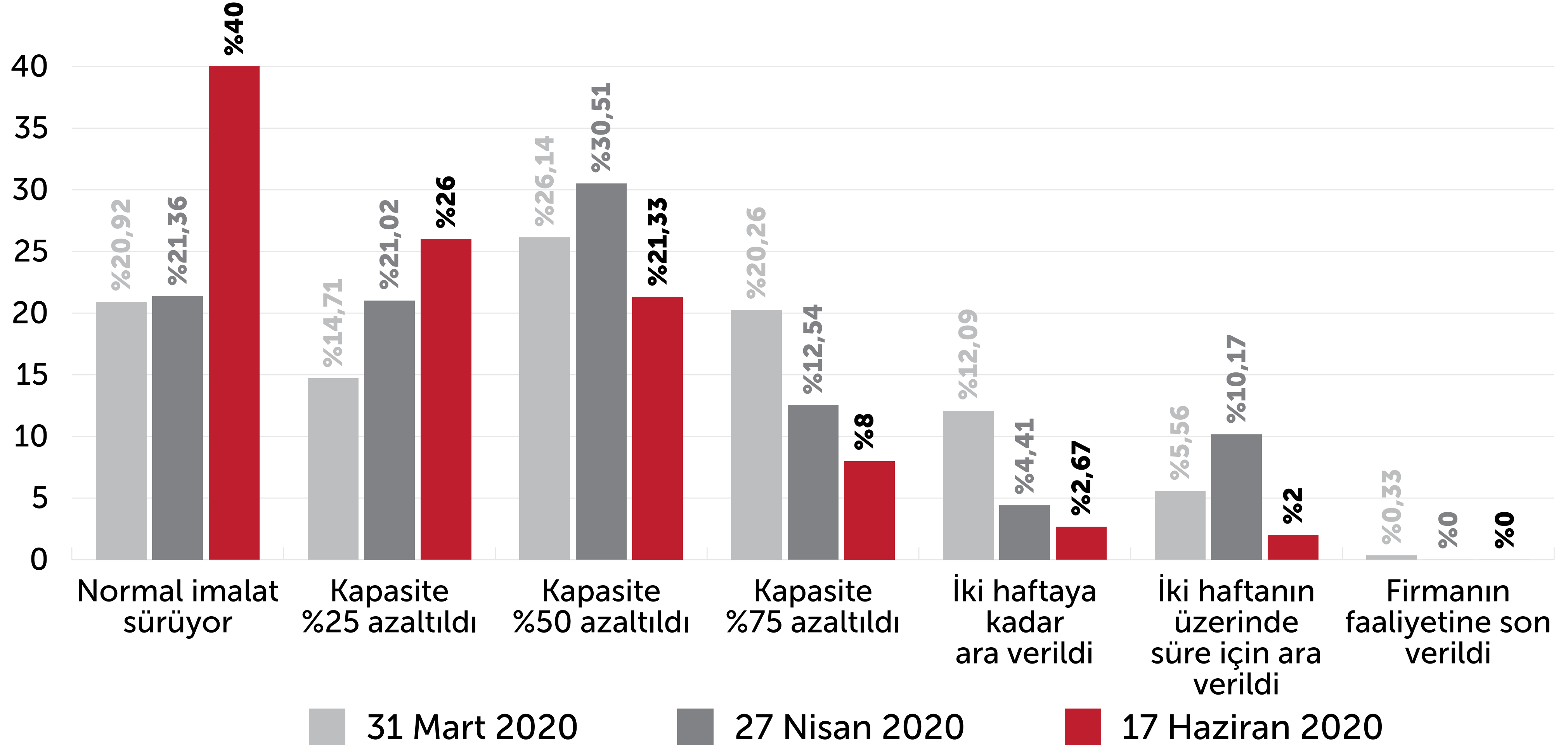
Mevcut mamul stokunun 2019 cironuza oranı nedir?

Mamul Stok / 2019 Satış Oranı %

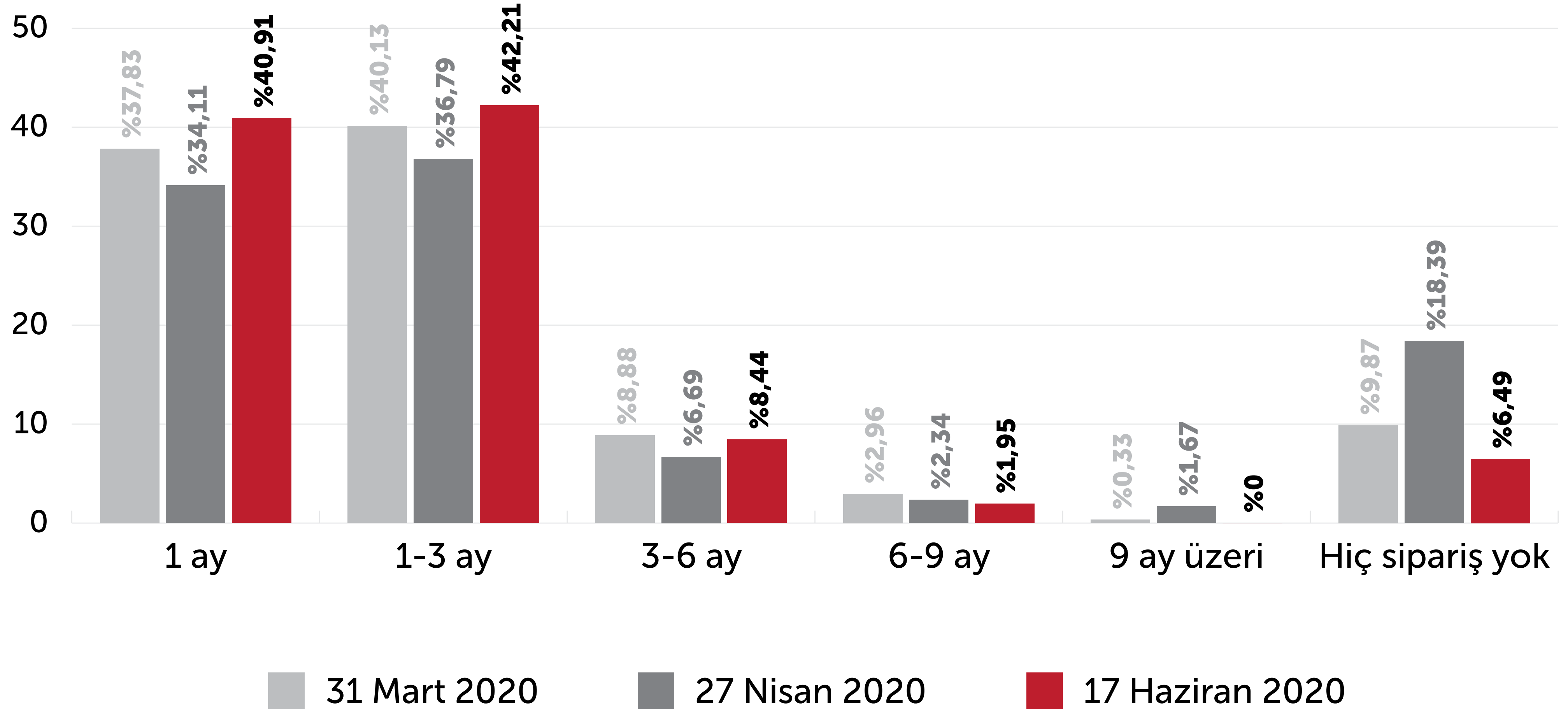
An itibariyle imalat faaliyetinizi değerlendiriniz

İşletmelerin Faaliyet Durumu

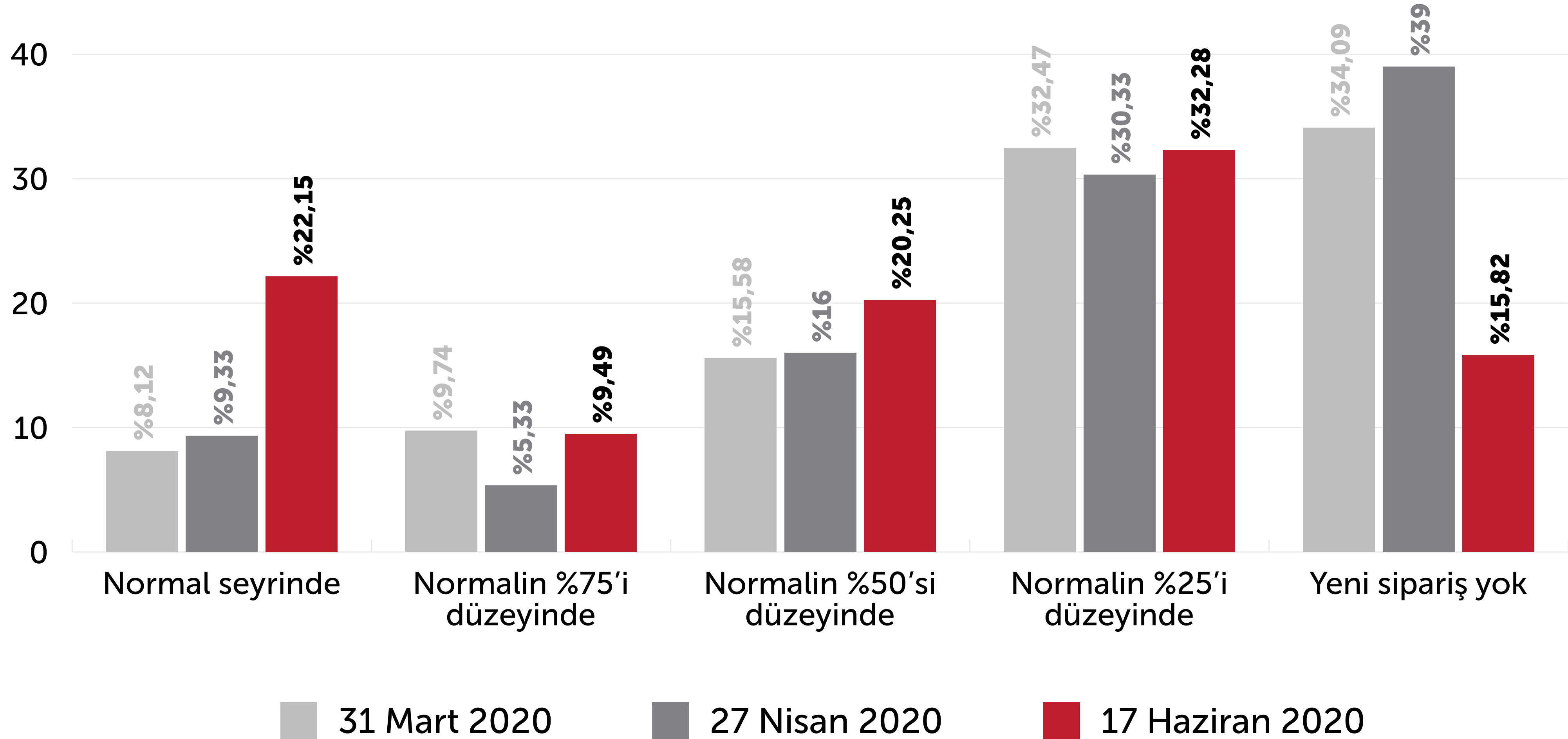
Mevcut siparişleri tamamlama zamanınız nedir?

Siparişleri Tamamlama Zamanı

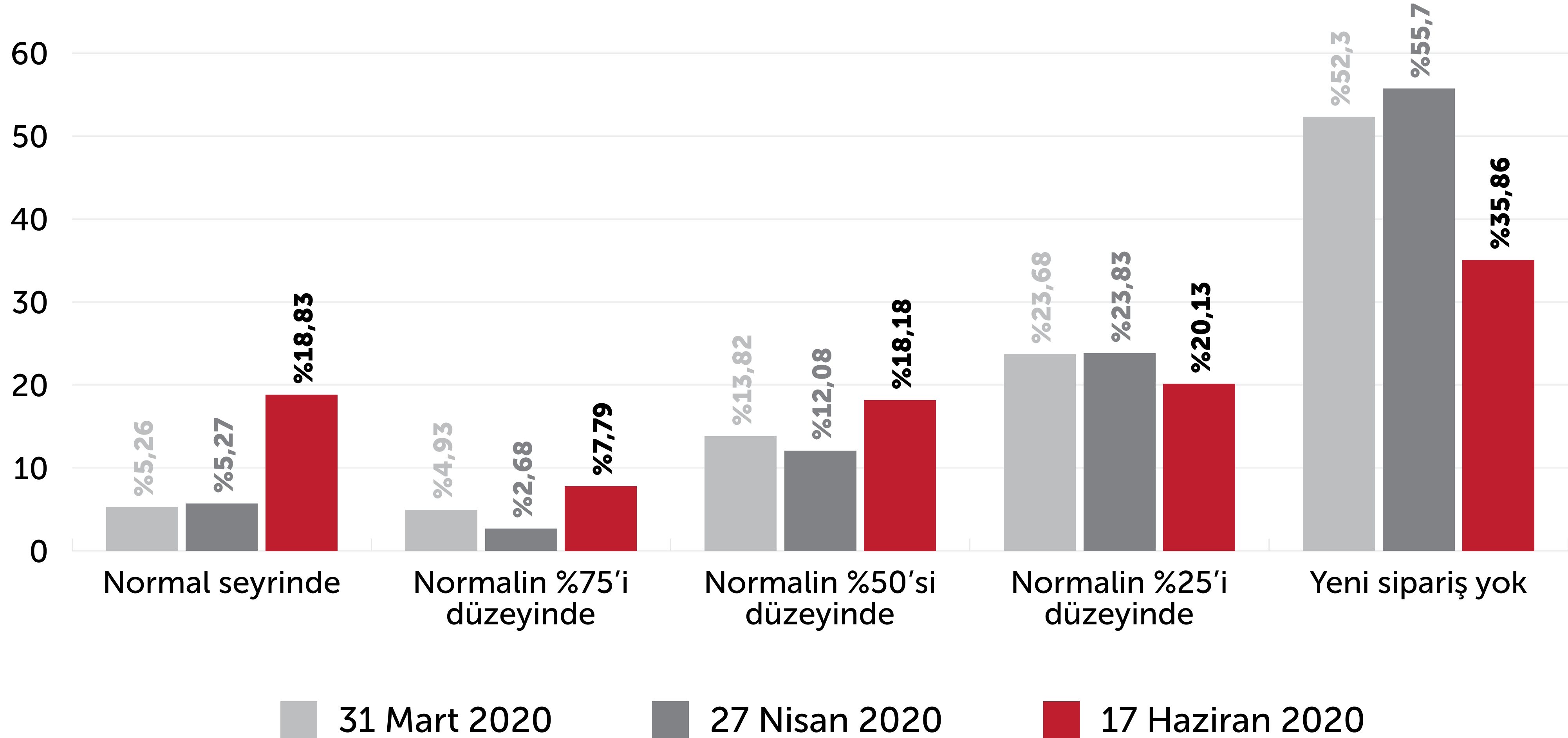
Mayıs ayında yeni "iç sipariş" aldınız mı?

Yeni İç Sipariş Durumu

Mayıs ayında yeni "dış sipariş" aldınız mı?

Yeni Dış Sipariş Durumu

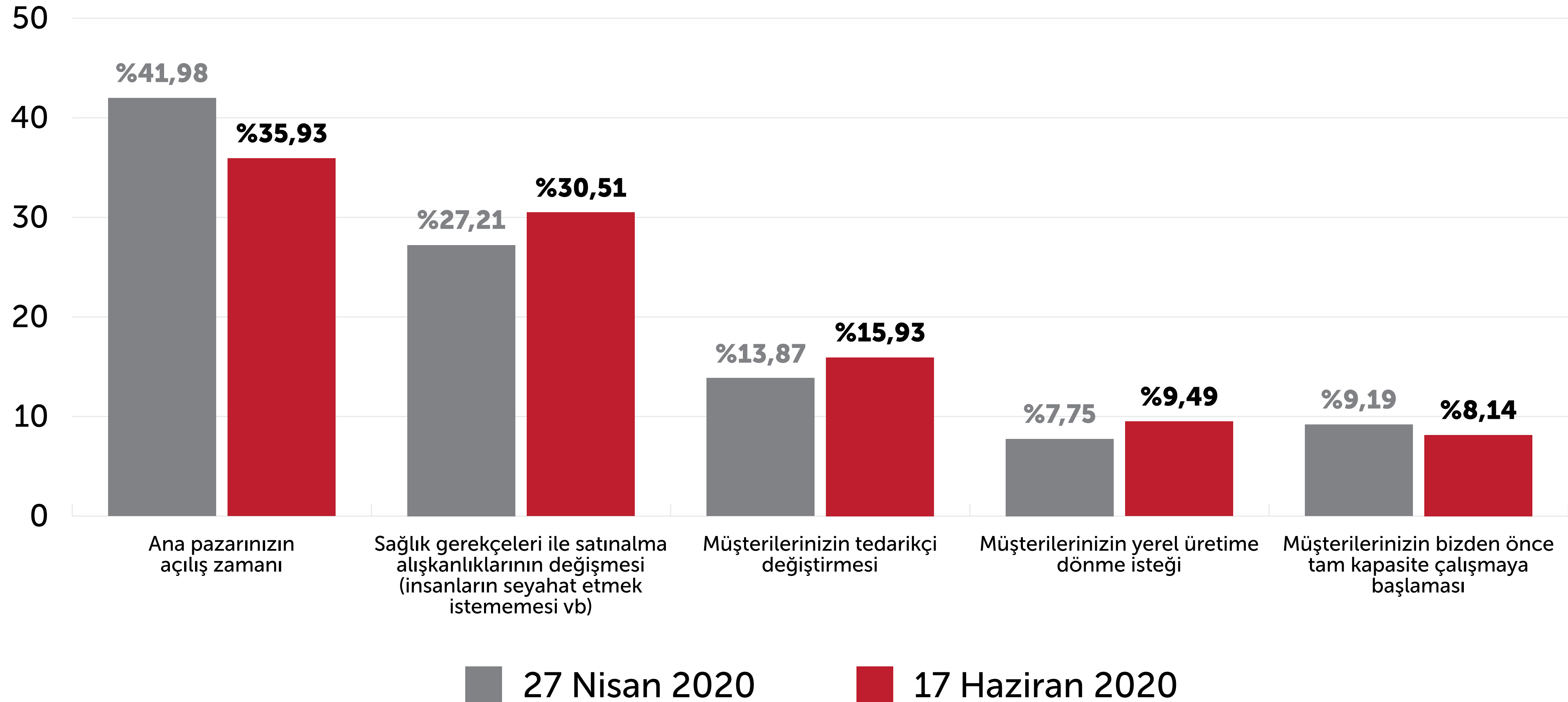

2. BÖLÜM

BEKLENTİ

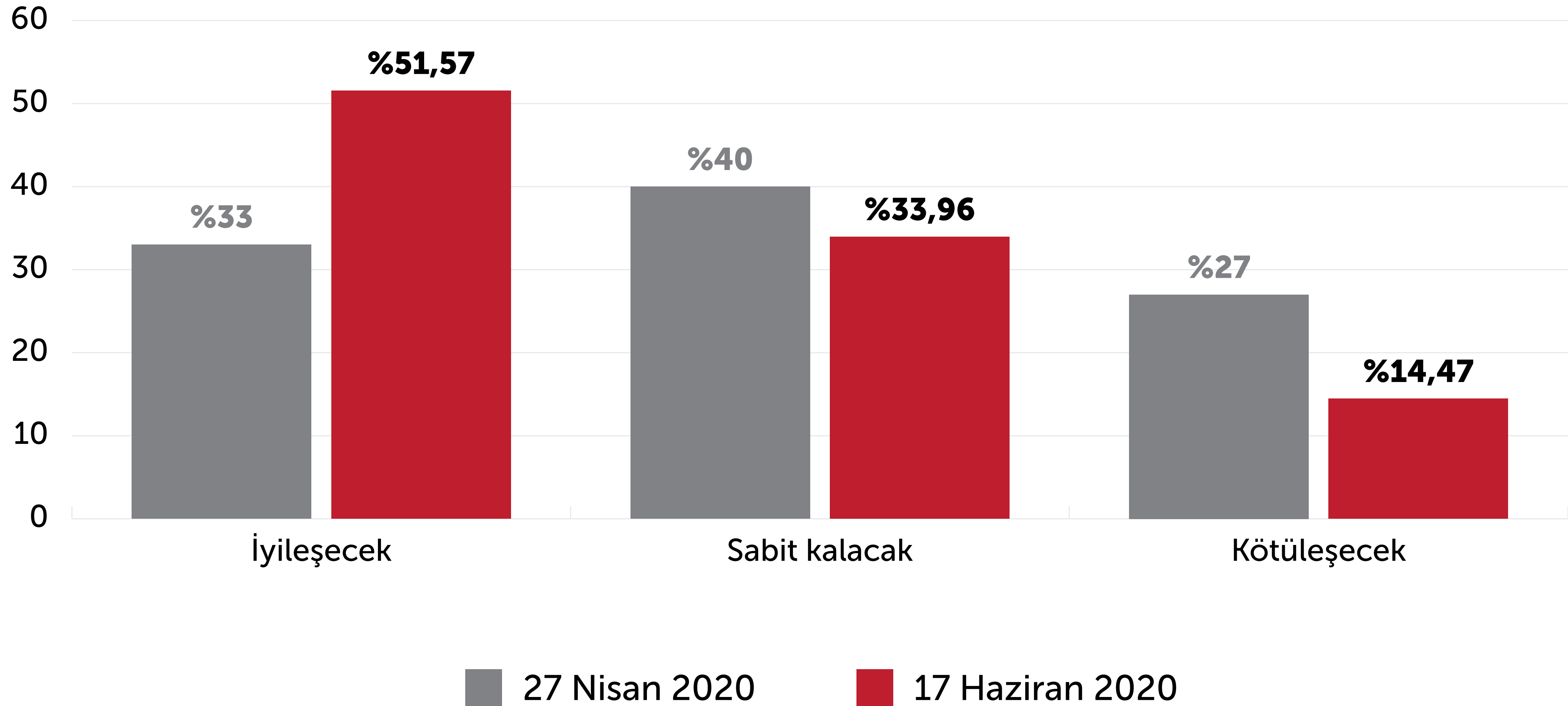
Gelecekle ilgili 3 temel tedirginliğinizi belirtiniz.

Gelecekle İlgili Tedirginlikler

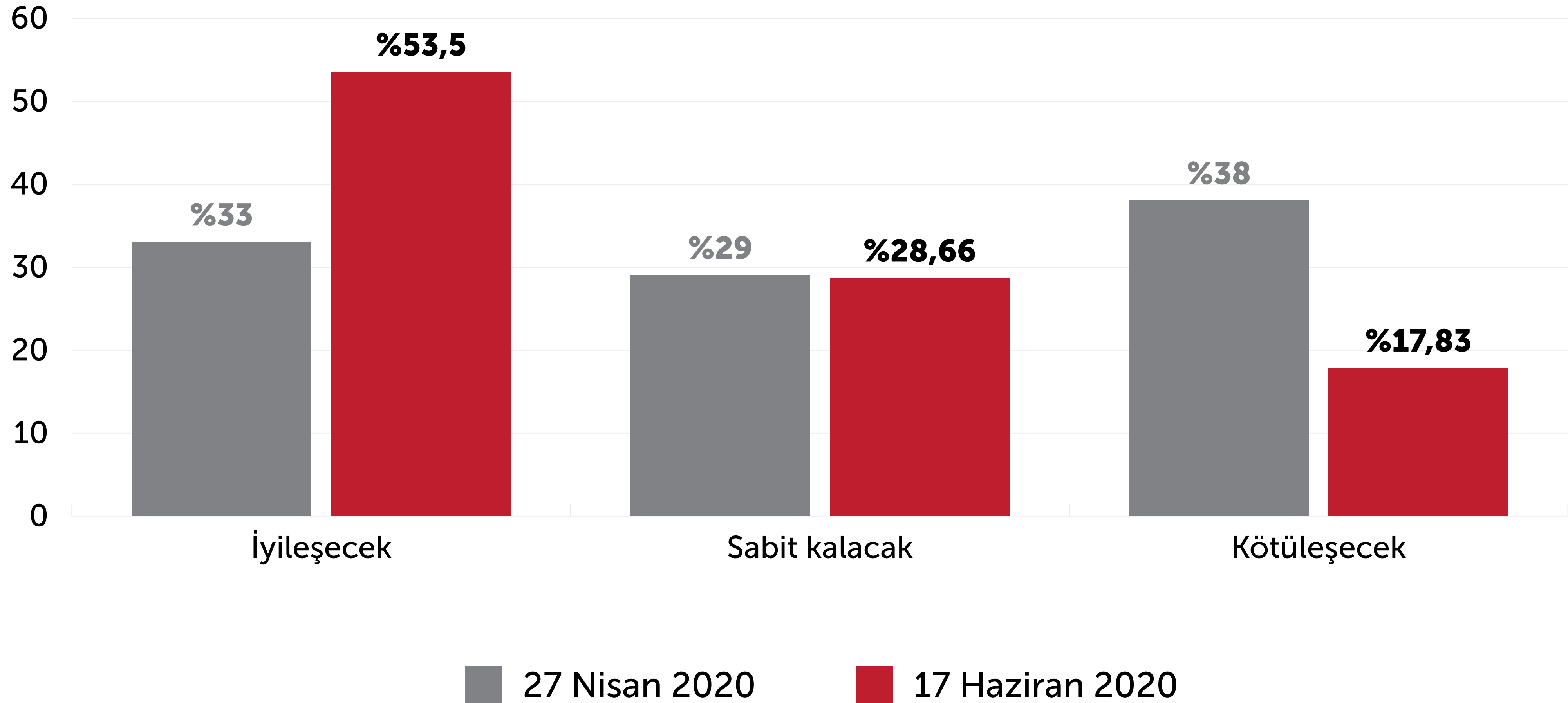
Önümüzdeki 3 ayda tedarikçiniz kaynaklı aksaklıkların gelişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tedarikçi Kaynaklı Aksaklıklar

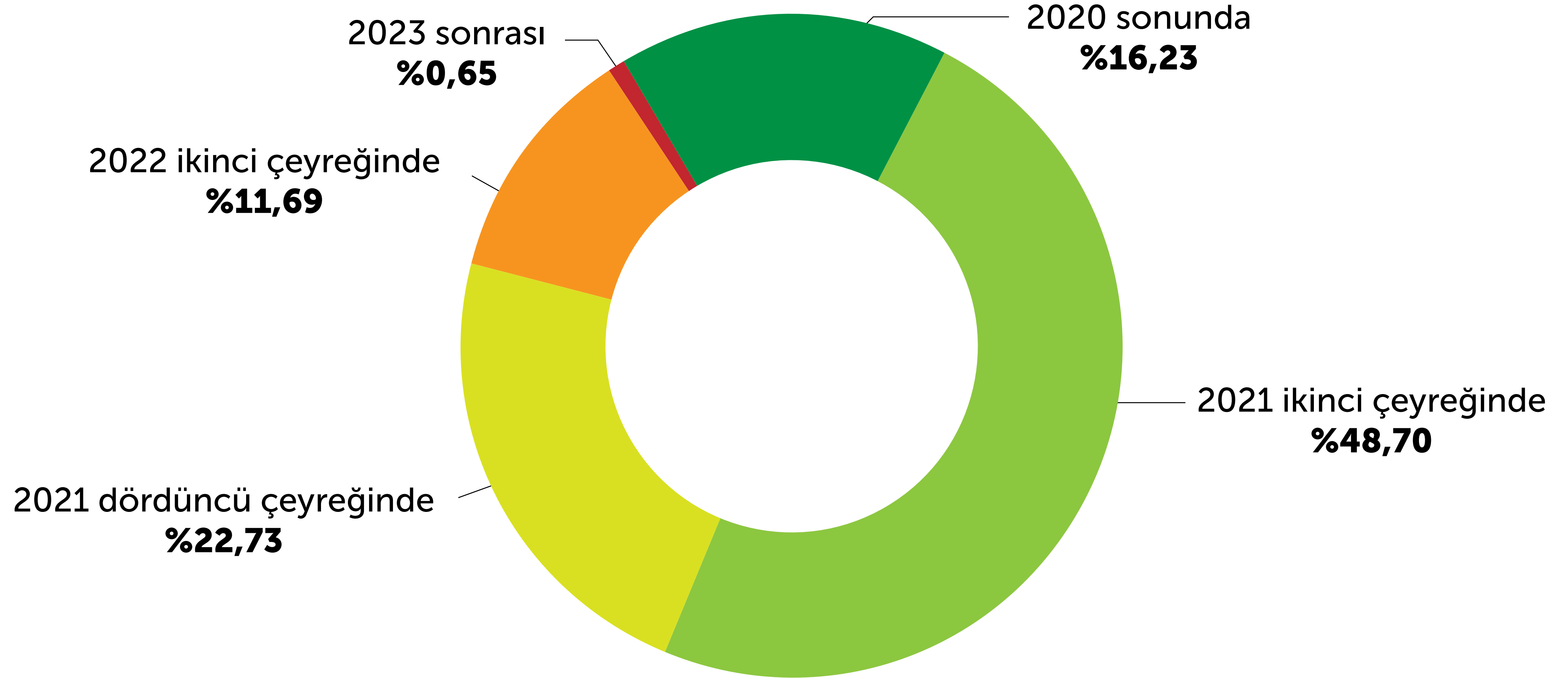

Önümüzdeki 3 ayda talep yönlü aksaklıkların (müşteri kaynaklı) gelişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Talep Yönlü Aksaklıklar

**Makine teçhizat yatırımlarının Türkiye'de 2019 sene sonundaki seviyesine ne zaman
yükselineceğini öngörüyorsunuz?**
17 Haziran 2020

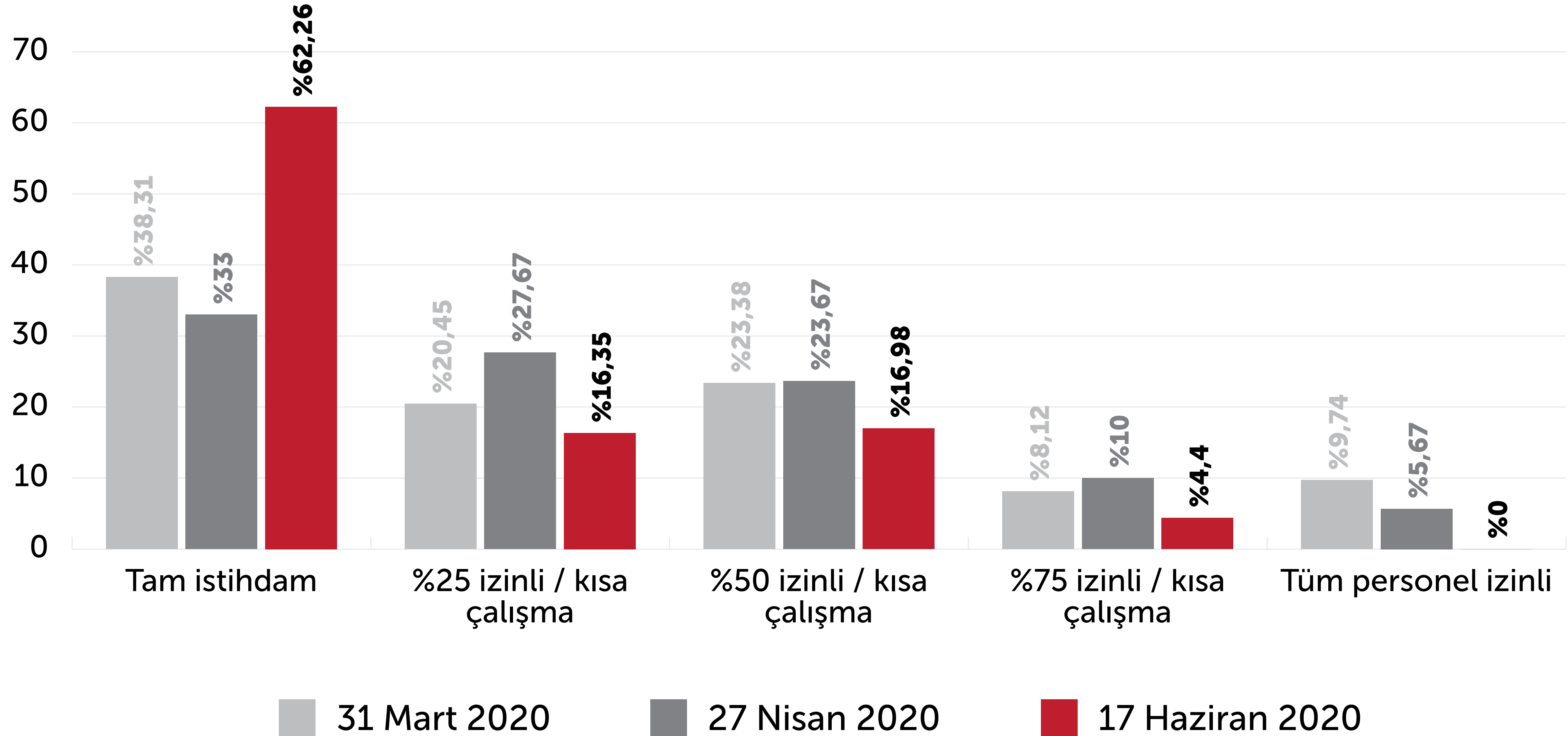
3. BÖLÜM

İSTİHDAM

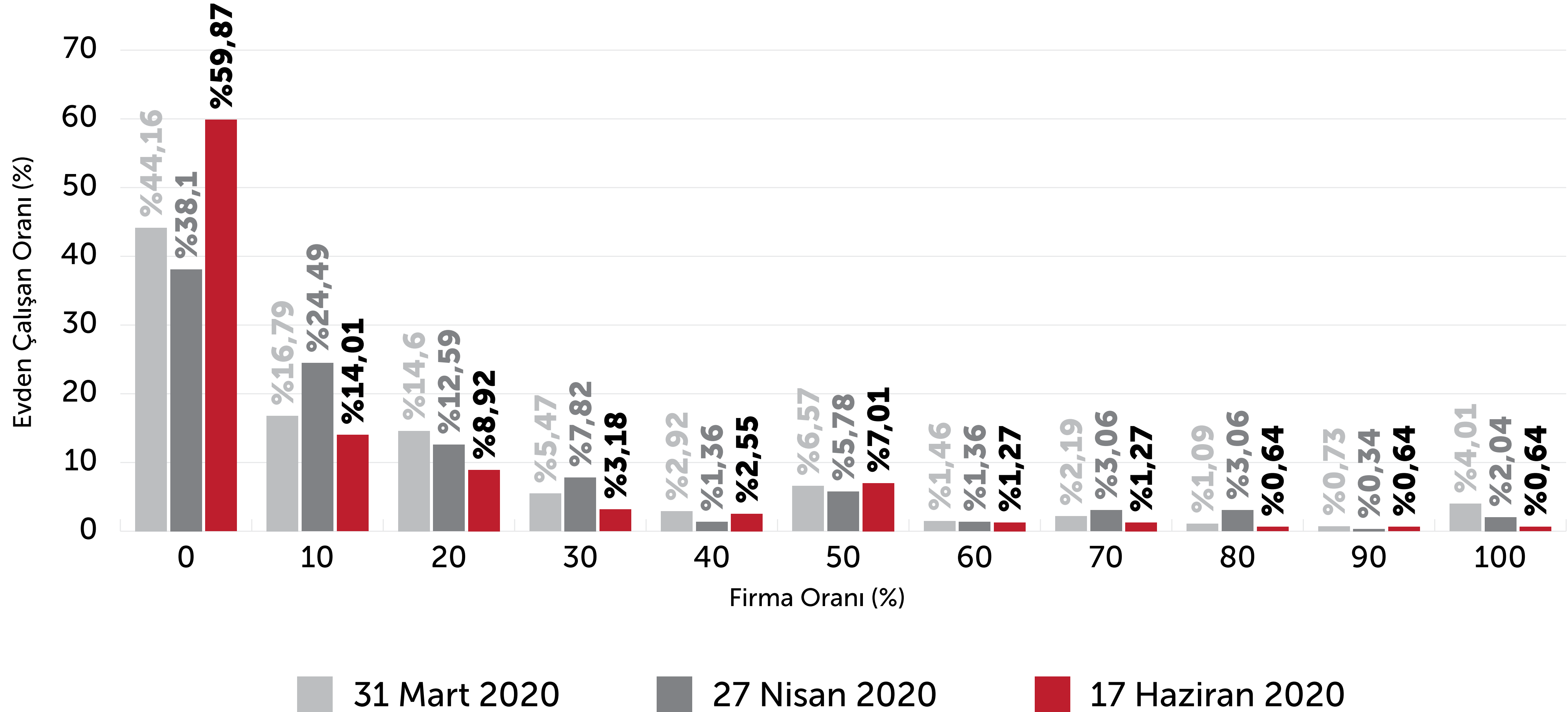
An itibarıyla istihdam düzeyiniz nedir?

İstihdam Düzeyi

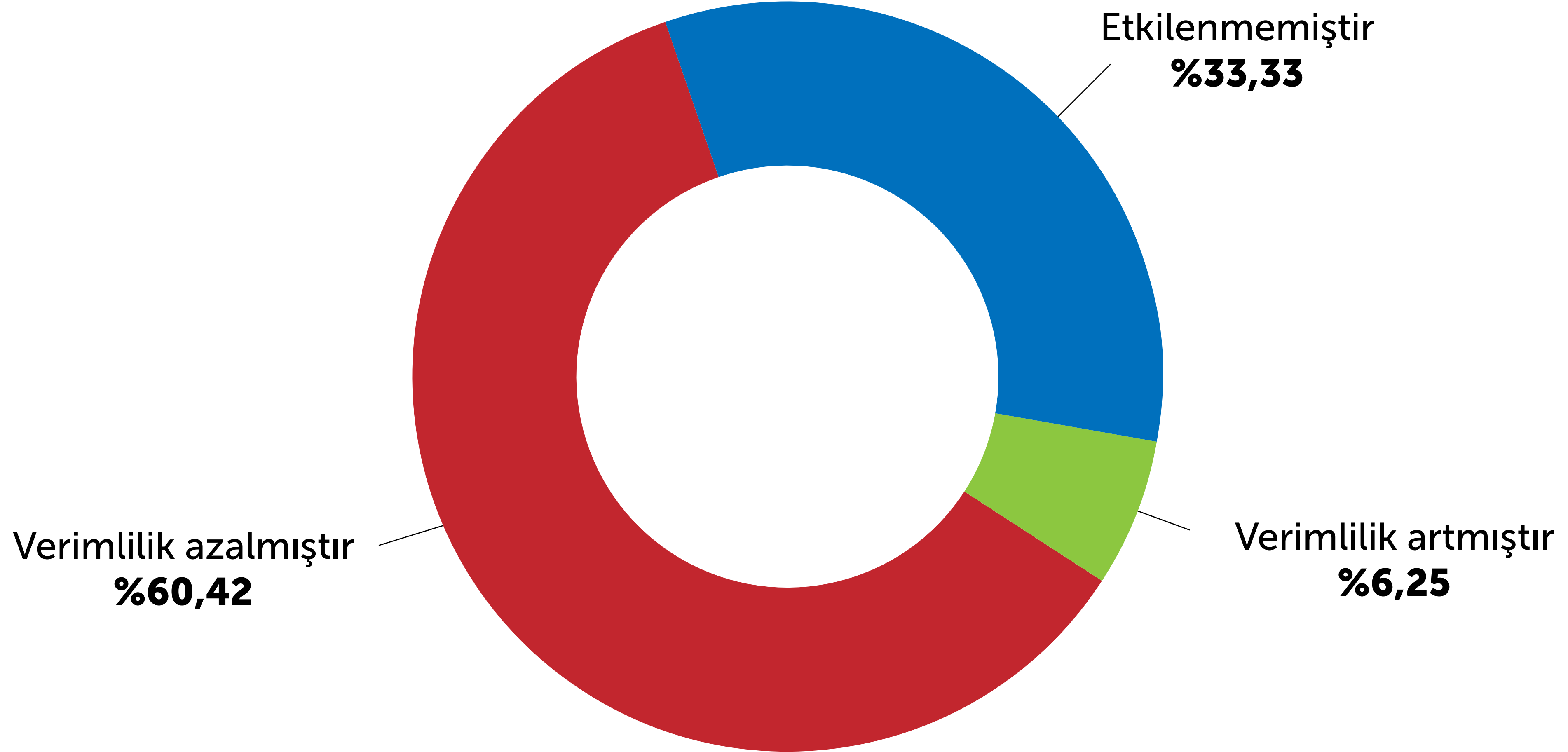

An itibariyle evden çalışan (tam veya kısa) personelinizin toplama oranı nedir?

Evden Çalışan Oranı %

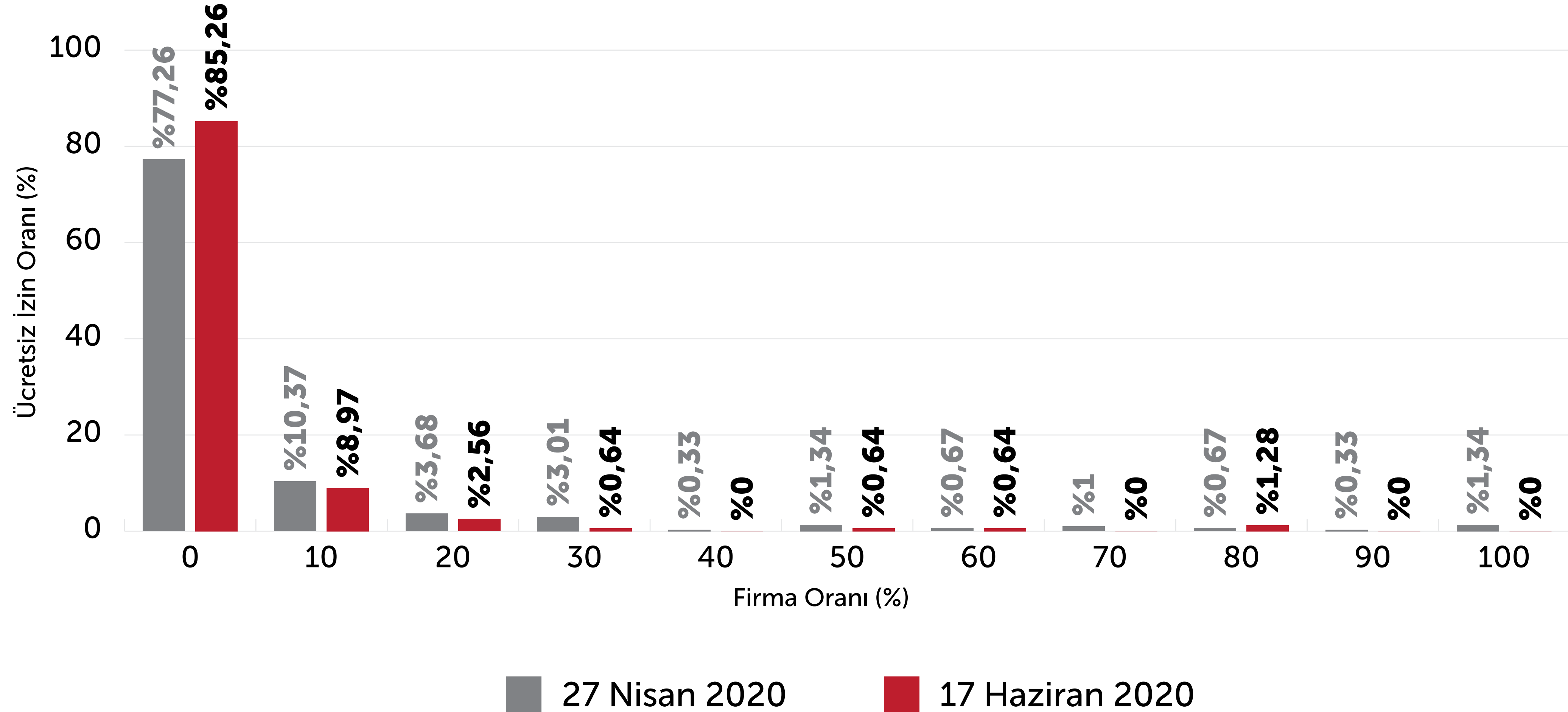

Tam veya kısa zamanlı evden çalışmanın verimliliğinize etkisi ne şekilde olmuştur?
17 Haziran 2020

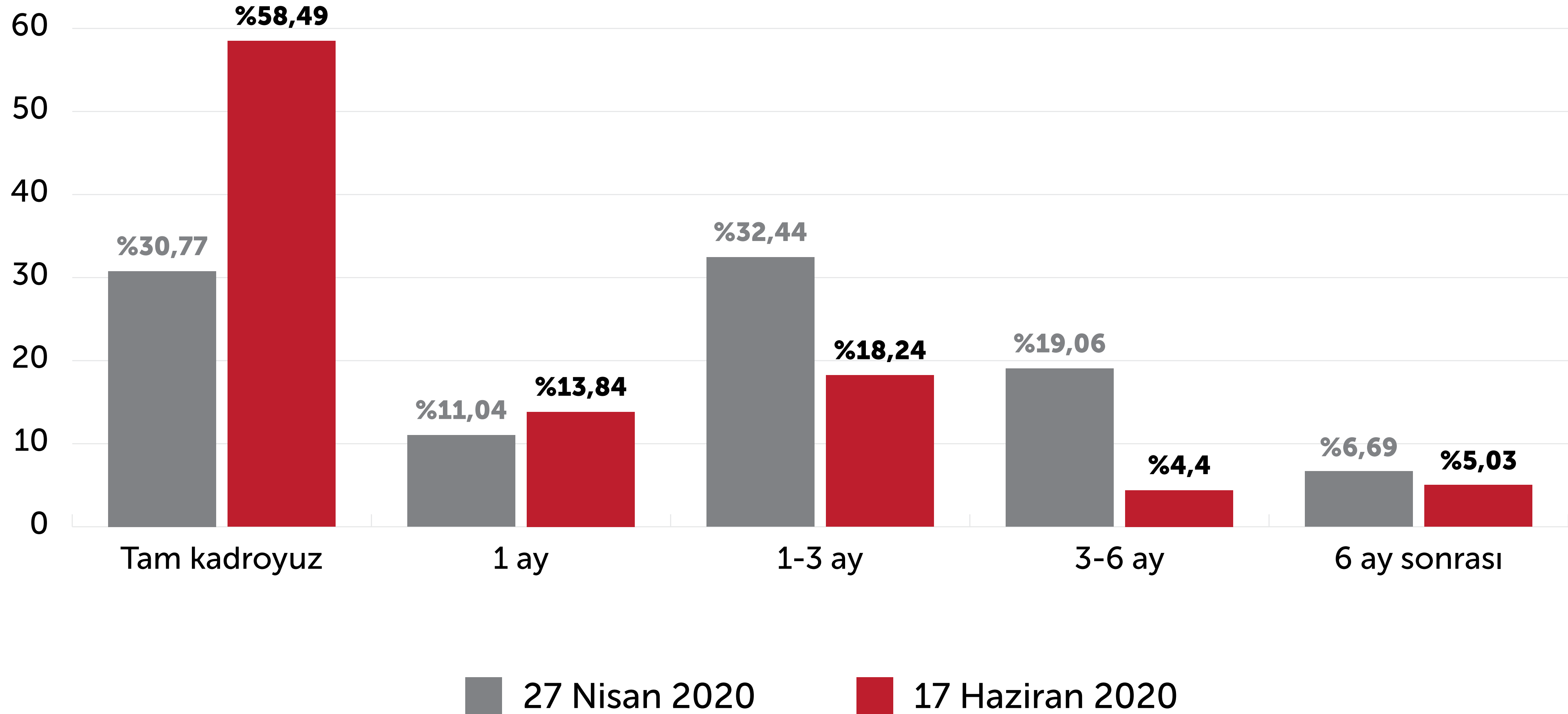

Mayıs ayında ücretsiz izne gönderdiğiniz personelin oranı nedir?

Ücretsiz İzin Durumu %

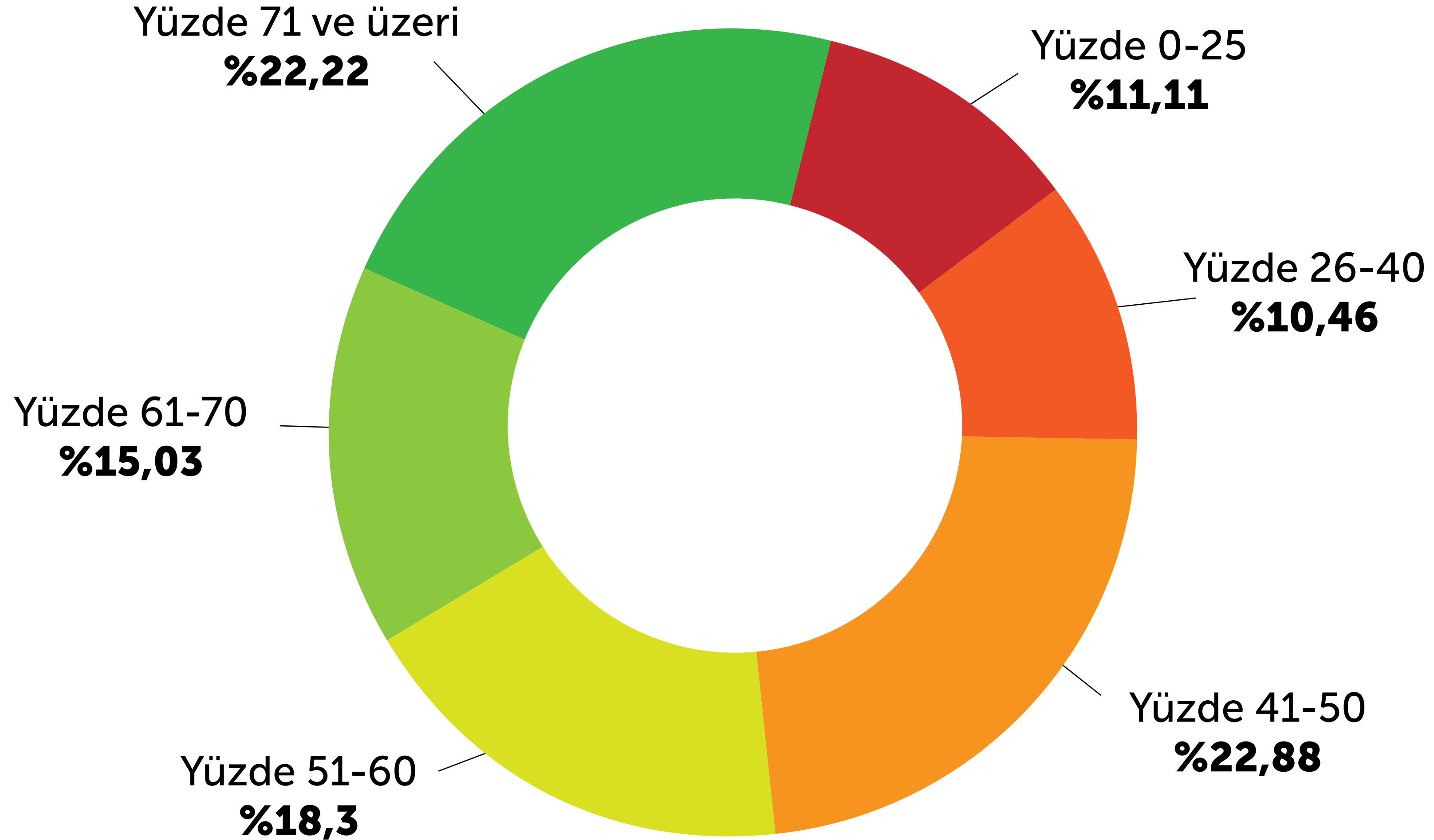
Tam kadro çalışmayı ne zaman öngörüyorsunuz?

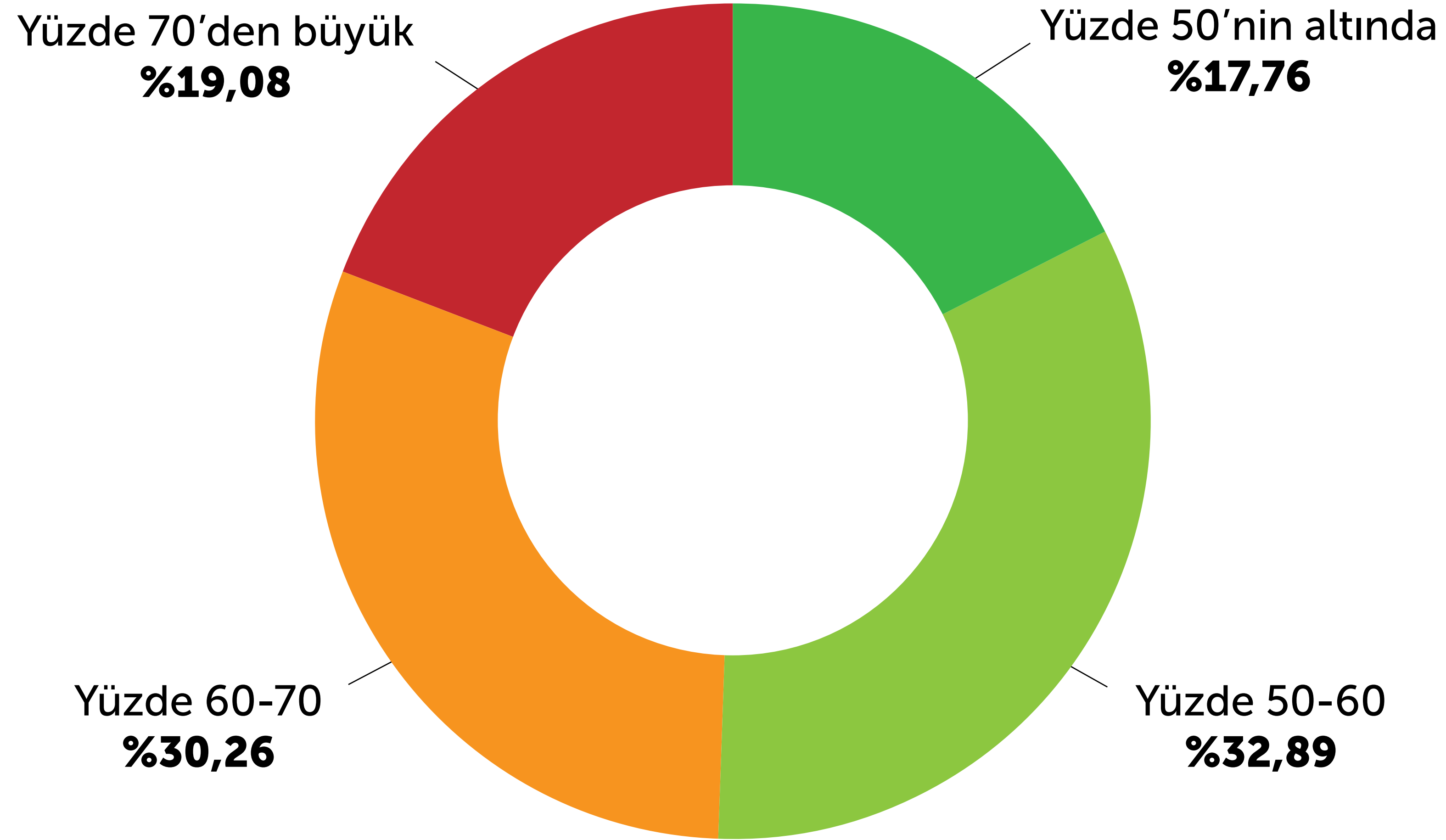
4. BÖLÜM

MALİ DURUM

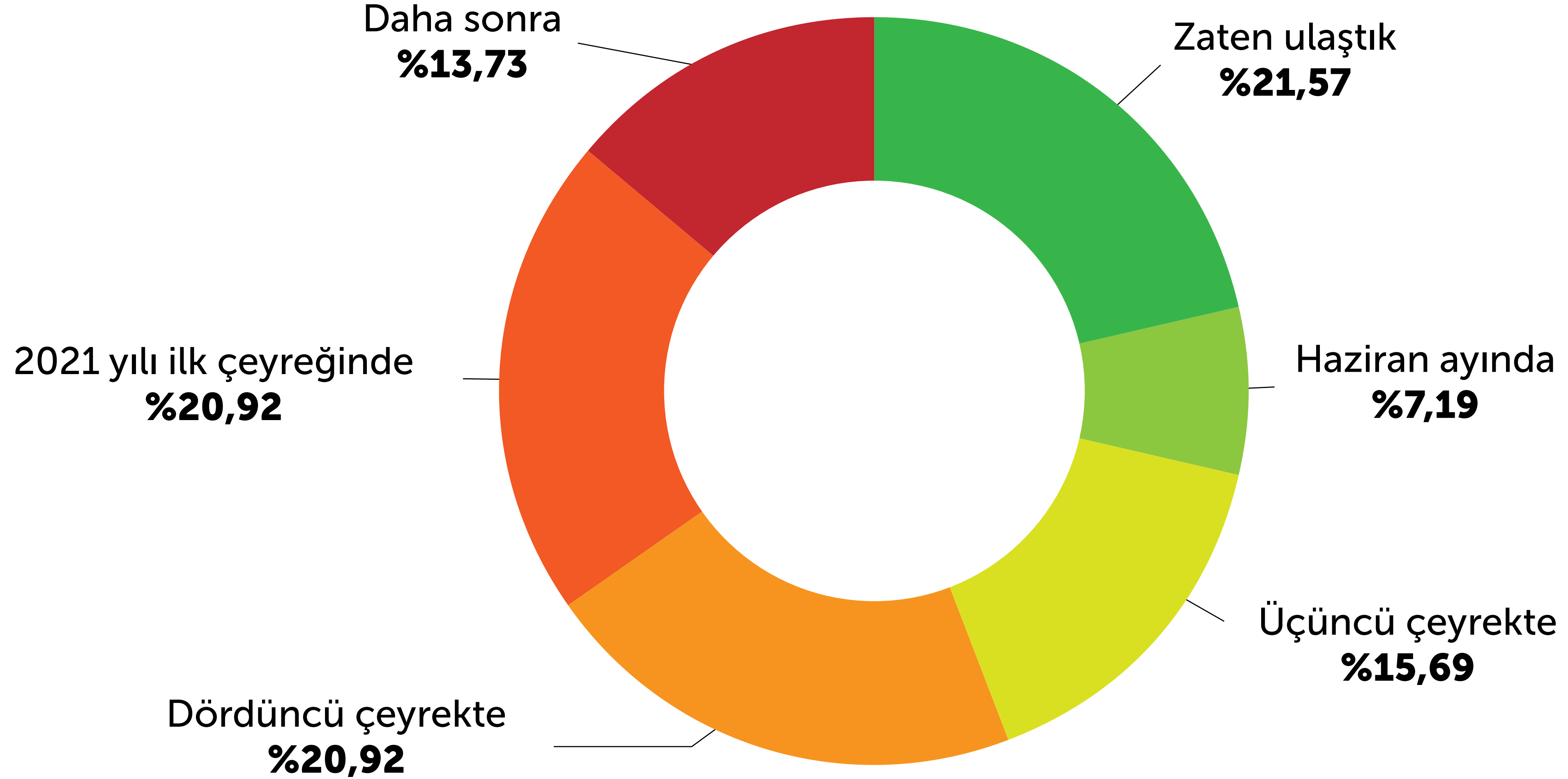
Mayıs ayı itibariyle kapasite kullanım oranınız ne oldu?
17 Haziran 2020

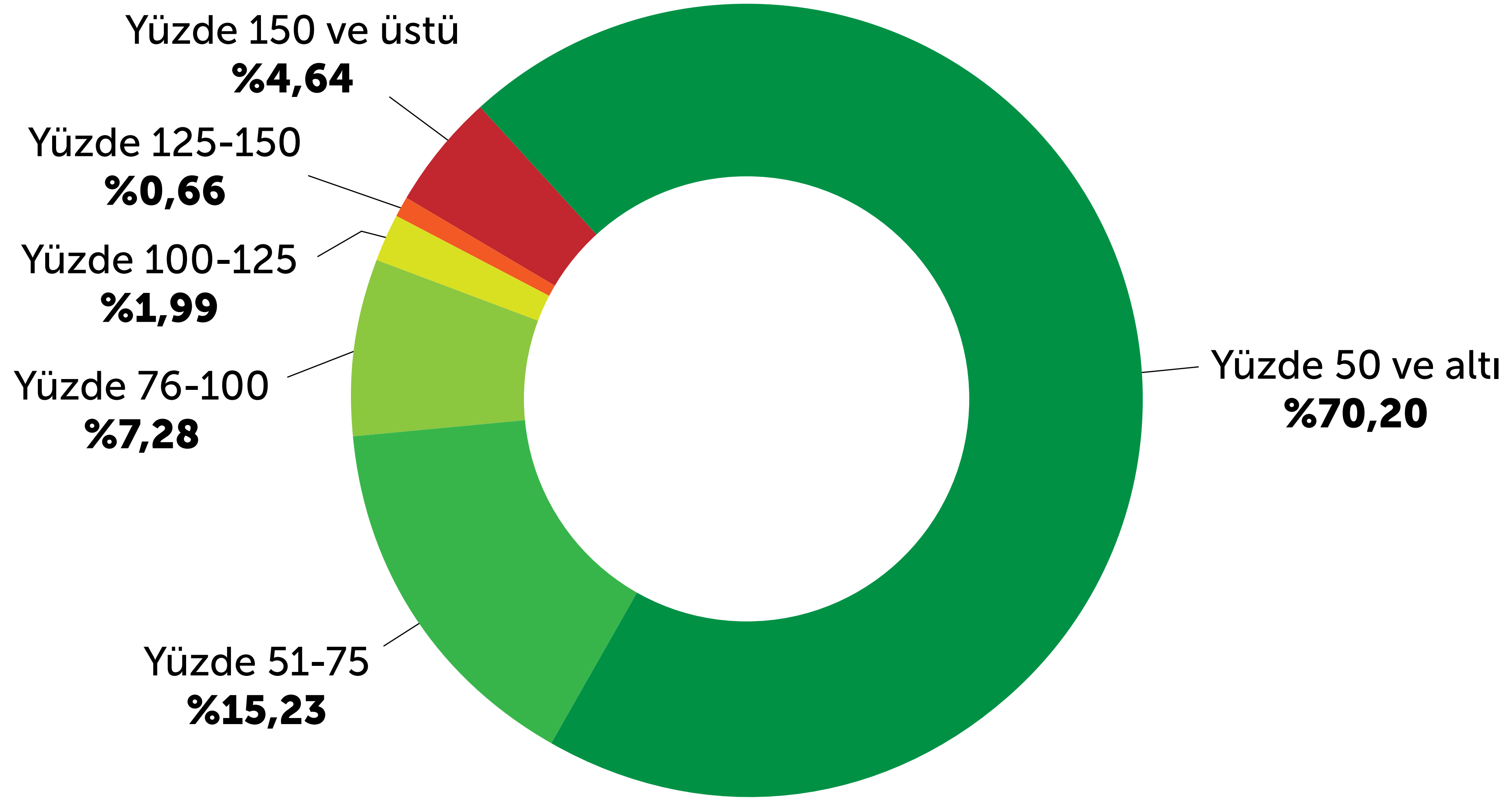
Firmanızın kârlılıkta başa baş noktasını sağlayan kapasite kullanım oranı (KKO) nedir?
17 Haziran 2020

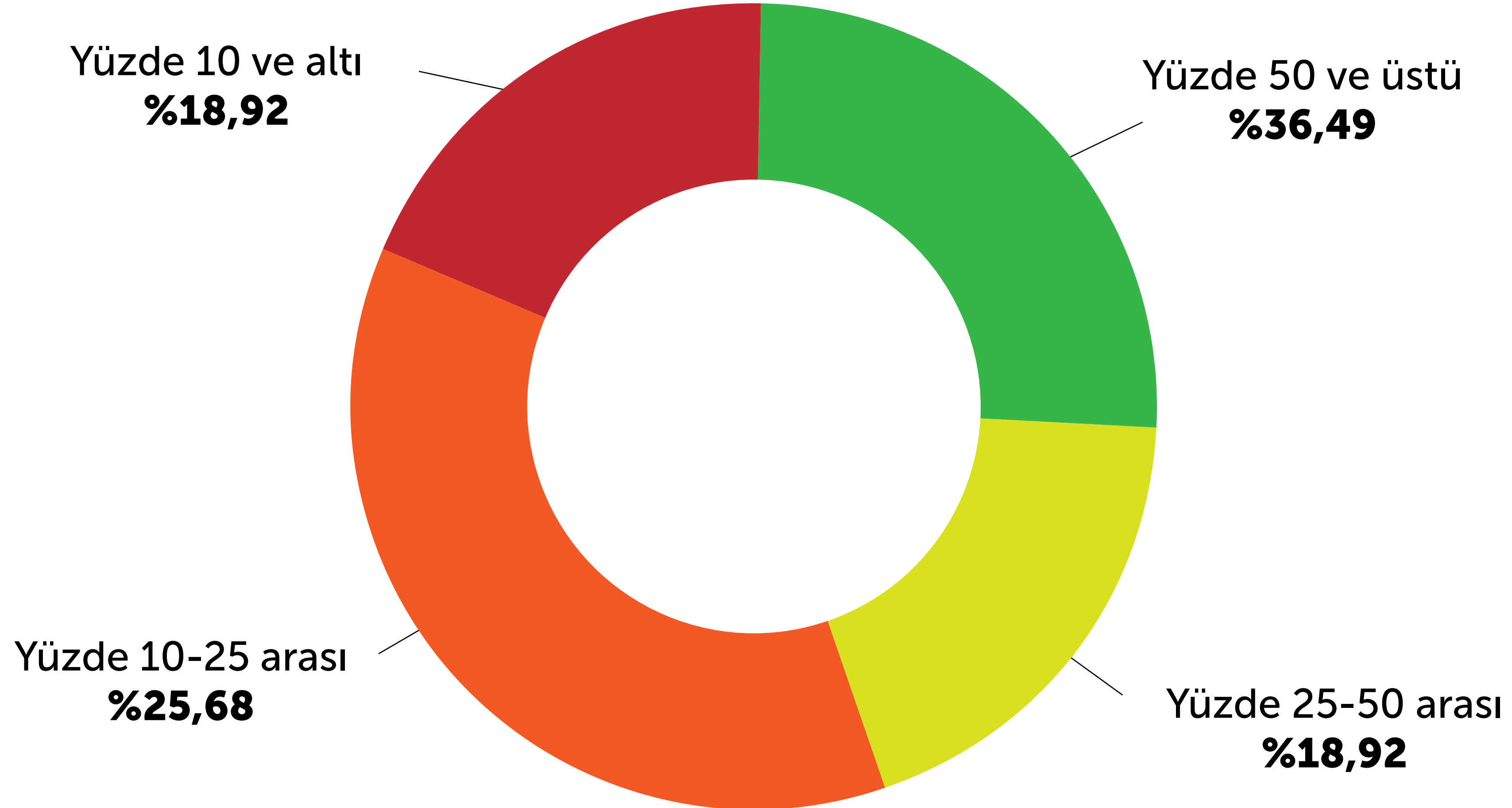
Firmanızın kârlılıkta başa baş noktasını sağlayacak KKO ne zaman ulaşacağınızı düşünüyorsunuz?
17 Haziran 2020

Firmanızın borç/öz kaynak oranı nedir?
17 Haziran 2020

Şirketinizin elinde bulundurduğu hazır değerler ve likiditesi yüksek diğer menkul kıymetler toplamının kısa vadeli borçlarına oranı nedir?
17 Haziran 2020

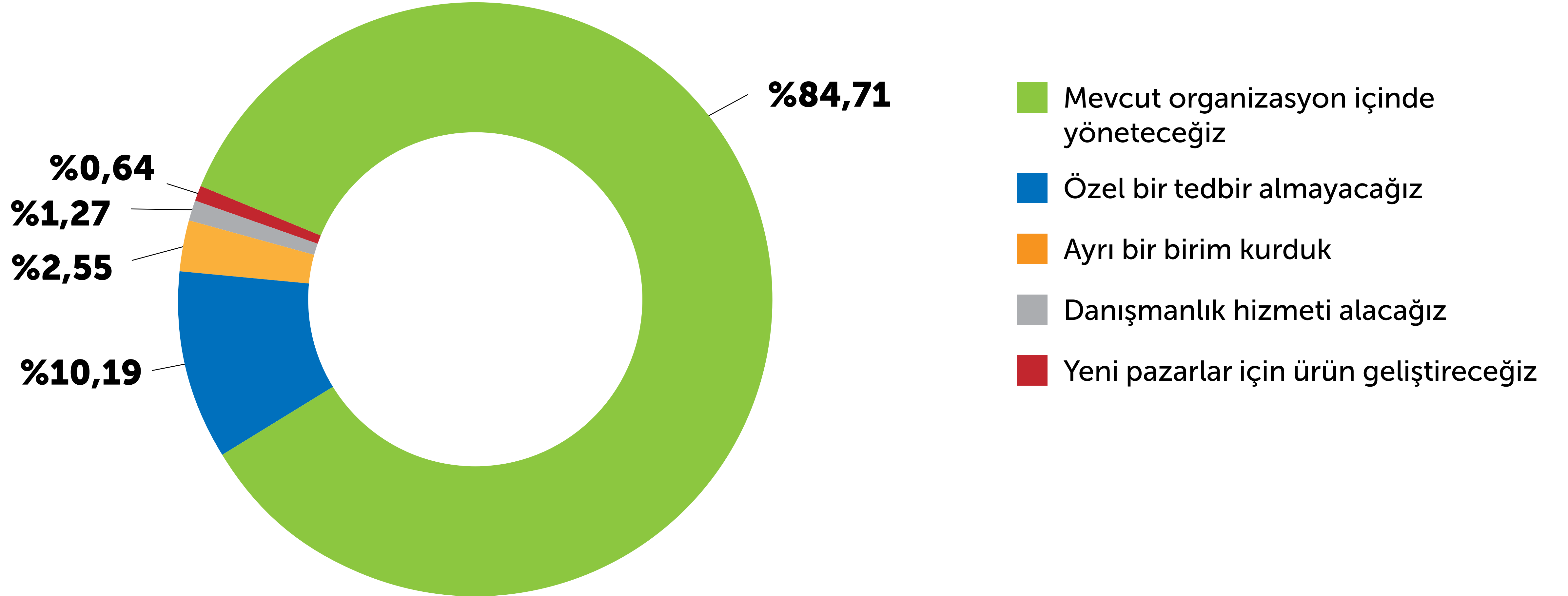

5. BÖLÜM

KORONAVİRÜS SONRASI (YENİ NORMAL) YÖNETİMİ

Yeni normal dönemini nasıl yöneteceksiniz?

17 Haziran 2020

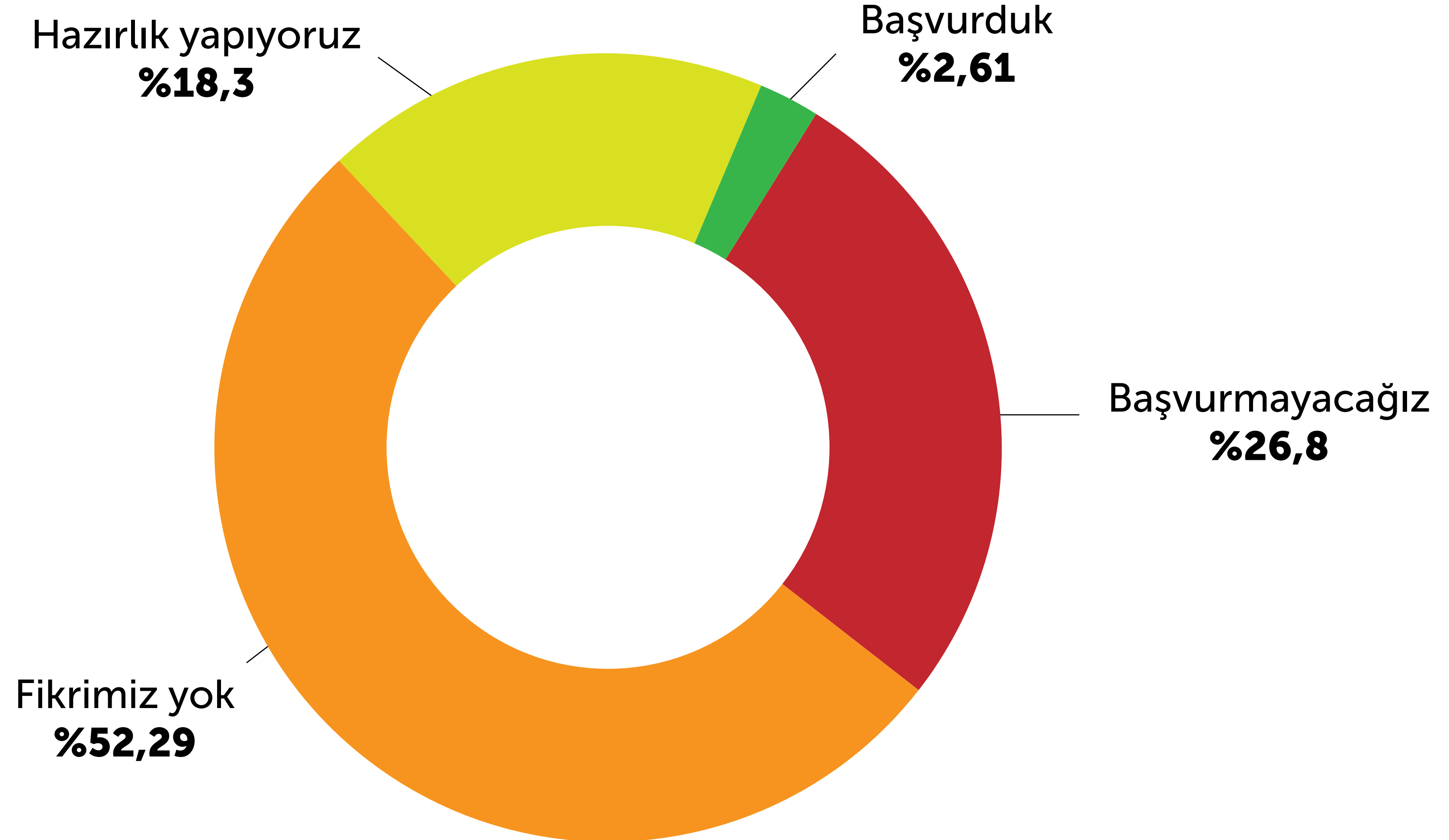

Yeni normal döneme yönelik iş planlarınızda önceliğiniz nedir?

17 Haziran 2020

İhracat pazarlarını çeşitlendirmek	%31,55
Dijital altyapımızdaki eksikleri gidermek	%22,25
Verimliliği artırmak üzere ürün konsolidasyonu	%20,56
Yeni yatırım yapmak	%13,24
Evden çalışma imkanlarımızı artırmak	%5,92
Katma değeri düşük ürünlerden vazgeçerek firmayı küçültmek	%5,92
Uygun fiyat ve vadeli kampanyalar düzenlemek	%0,28
Yeni ürün ailelerinin üretimine başlanması	%0,28

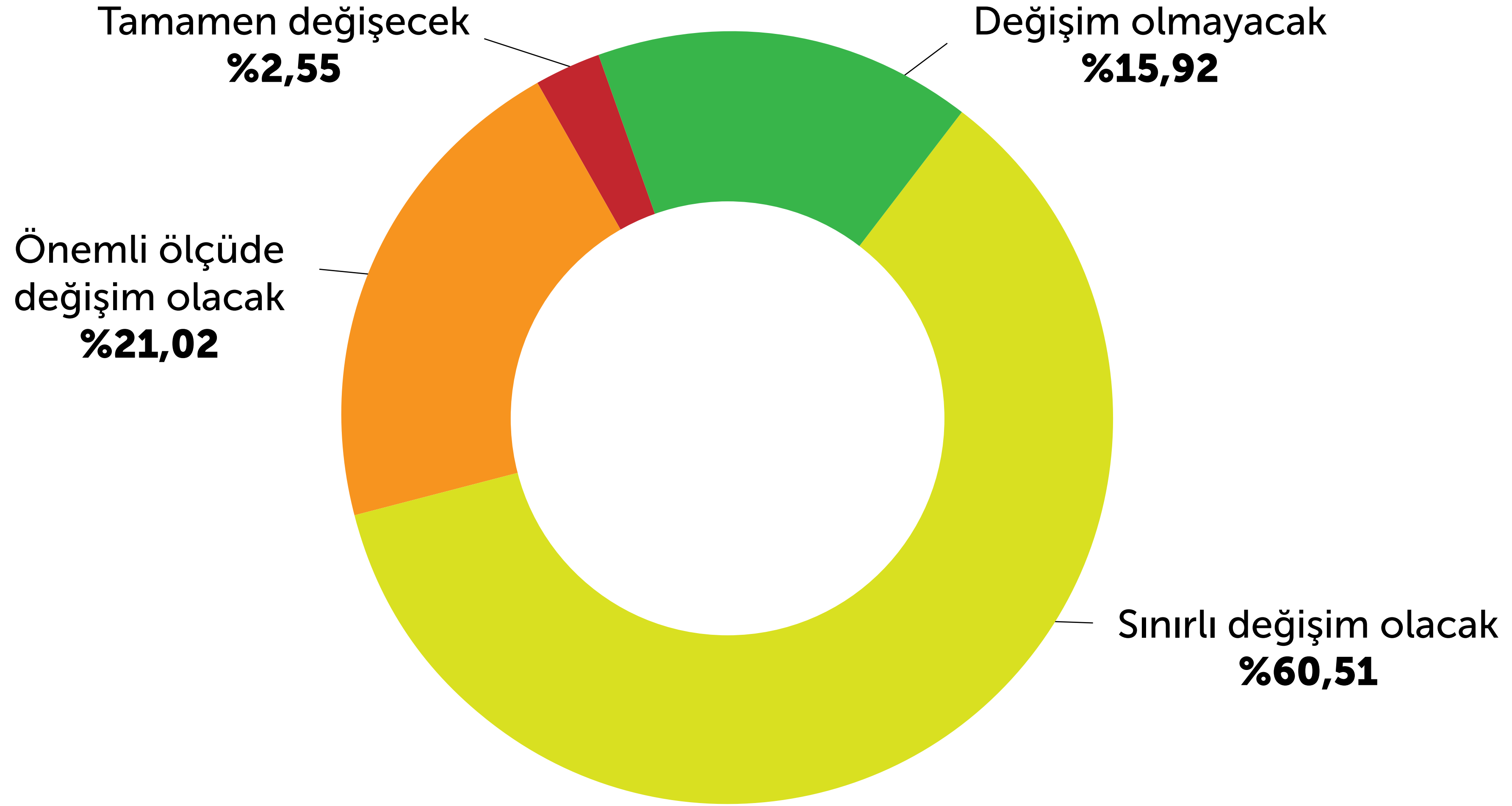
“TSE COVID 19 Güvenli Üretim Kalite Belgesi” için başvurduğunuz mu?
17 Haziran 2020

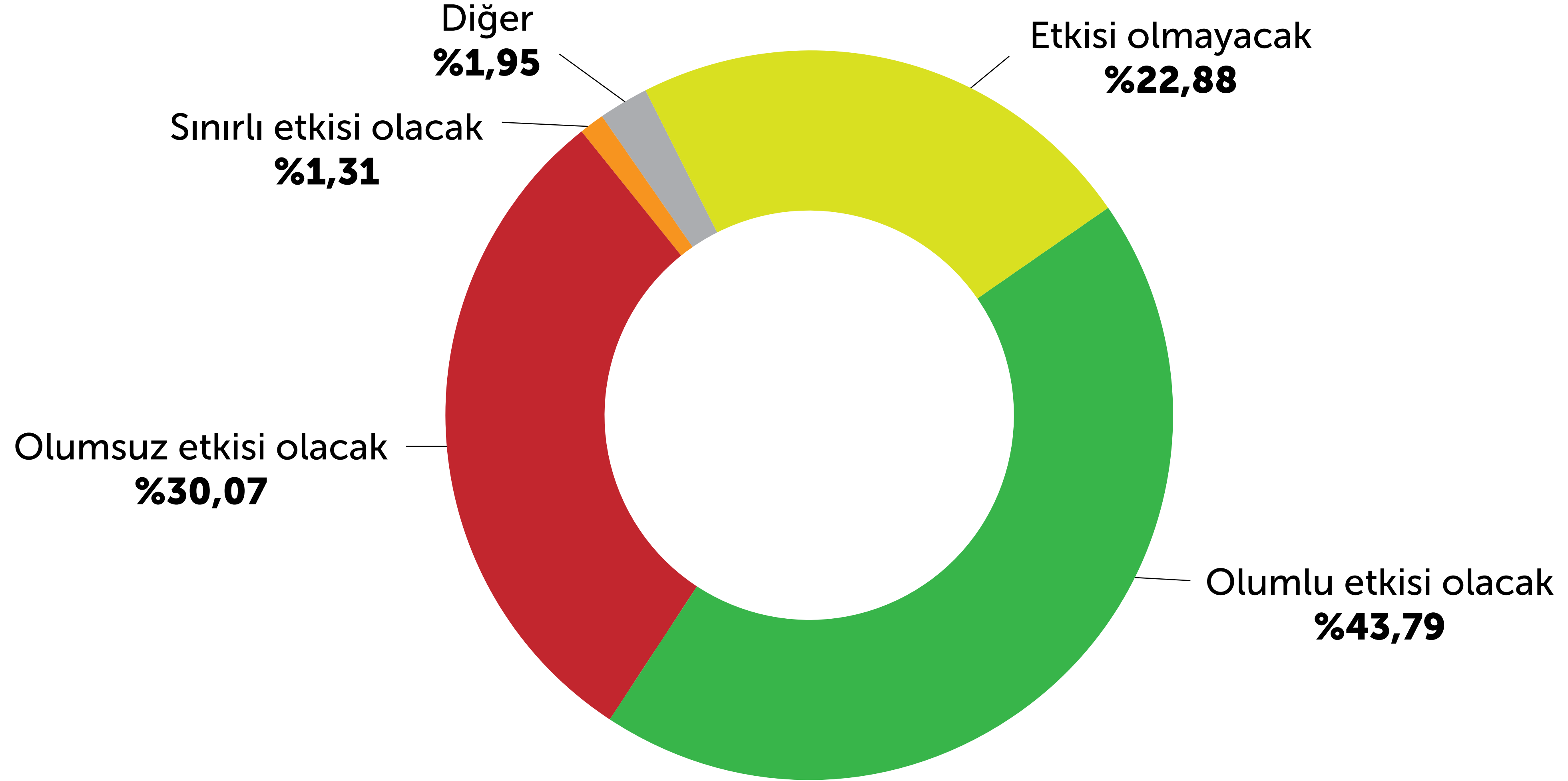
6. BÖLÜM

YENİ NORMALDE FIRSATLAR

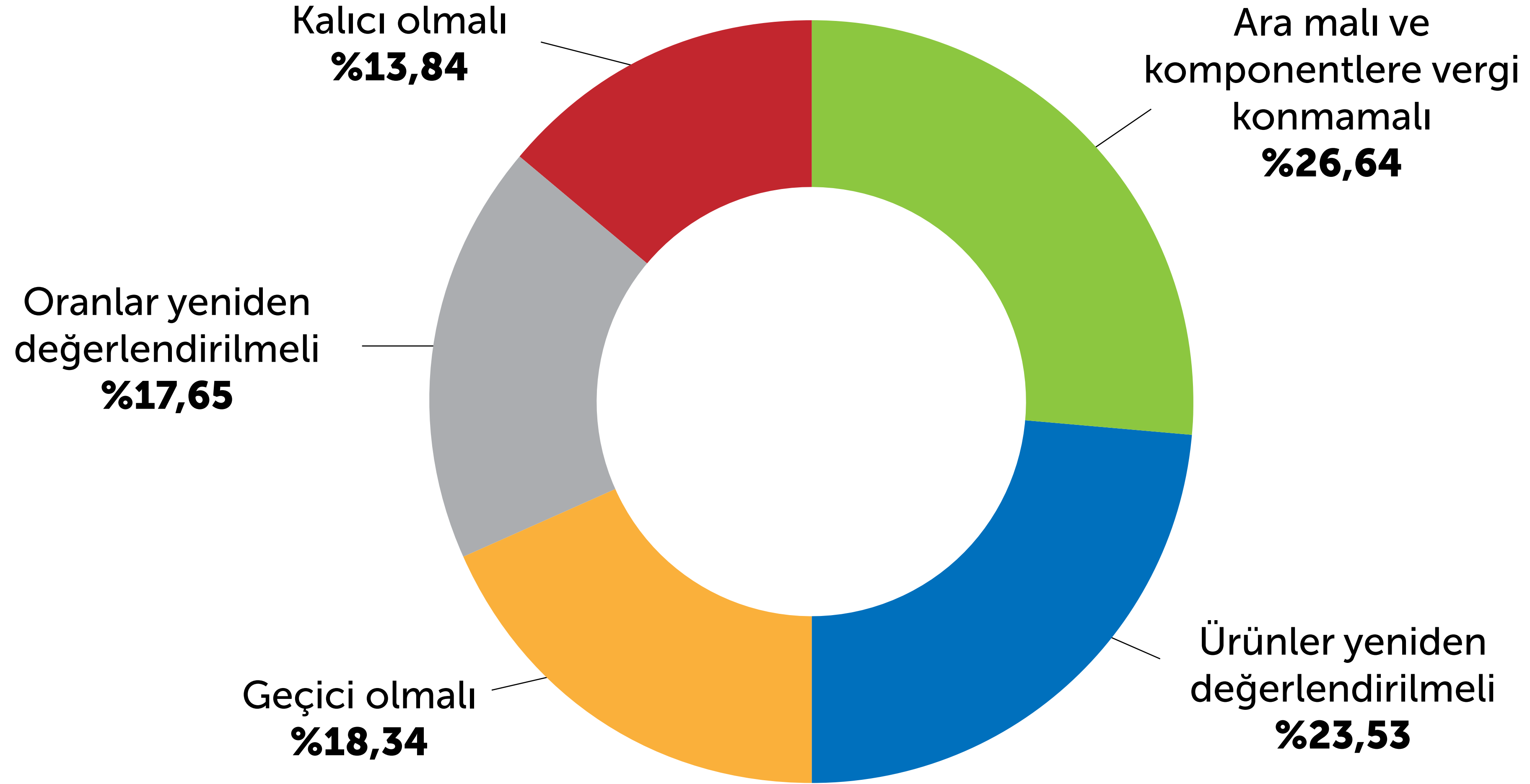
Küresel tedarik zincirinde yeniden yapılanma beklentisine sektörünüz için ne kadar katılıyorsunuz?
17 Haziran 2020

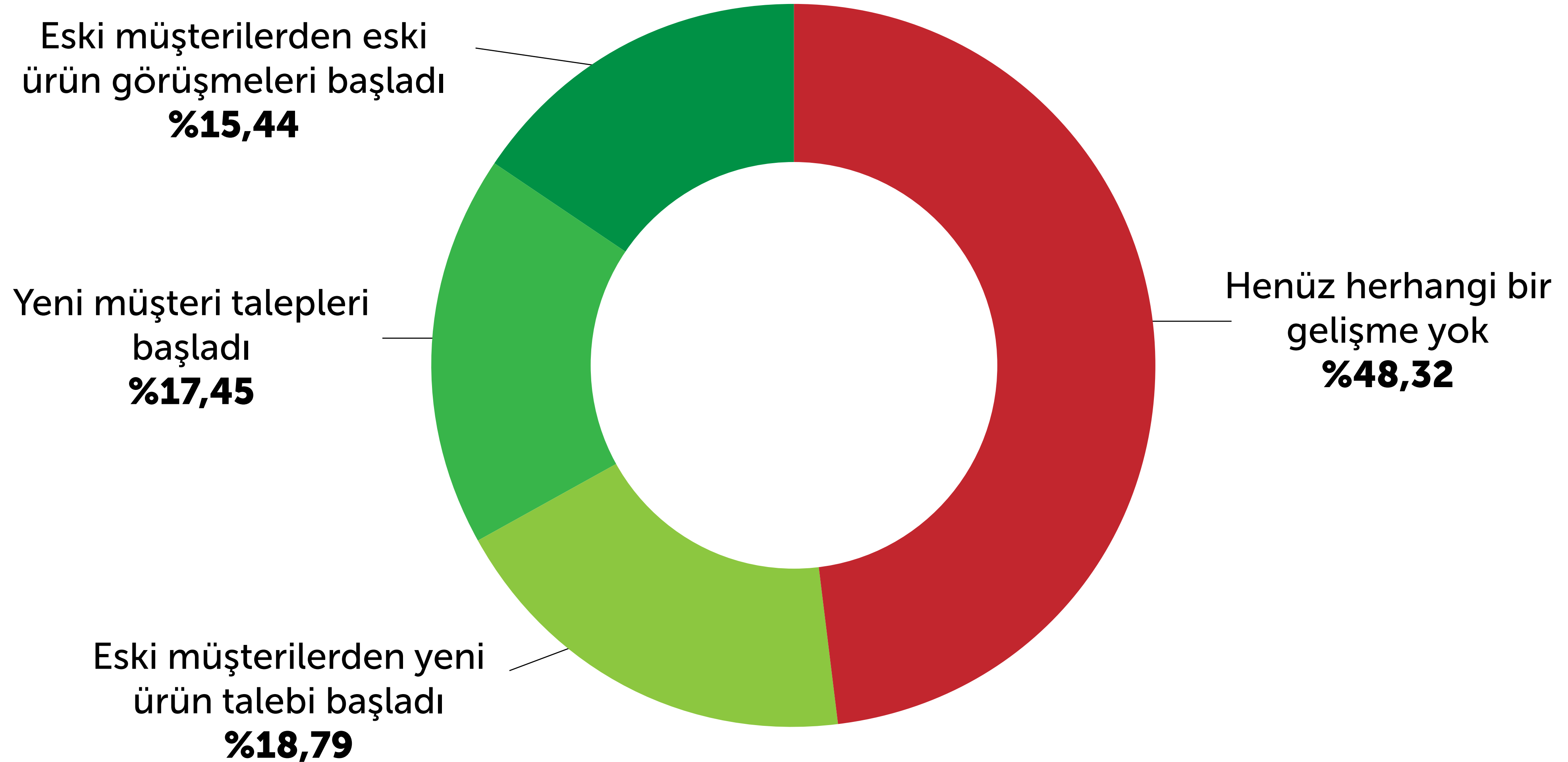
Ticaret savaşları kapsamında yükselen korumacı politikaların sektörünüze etkisi nasıl olacak?
17 Haziran 2020

Makine ithalatında ilave gümrük vergileri uygulamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
17 Haziran 2020

Küresel tedarik zincirinde yeniden yapılanmaya örnek olacak eski/yeni pazarlardan ve eski/yeni müşterilerden temas başladı mı?
17 Haziran 2020

7. BÖLÜM

SORUNLAR VE TEDBİRLER

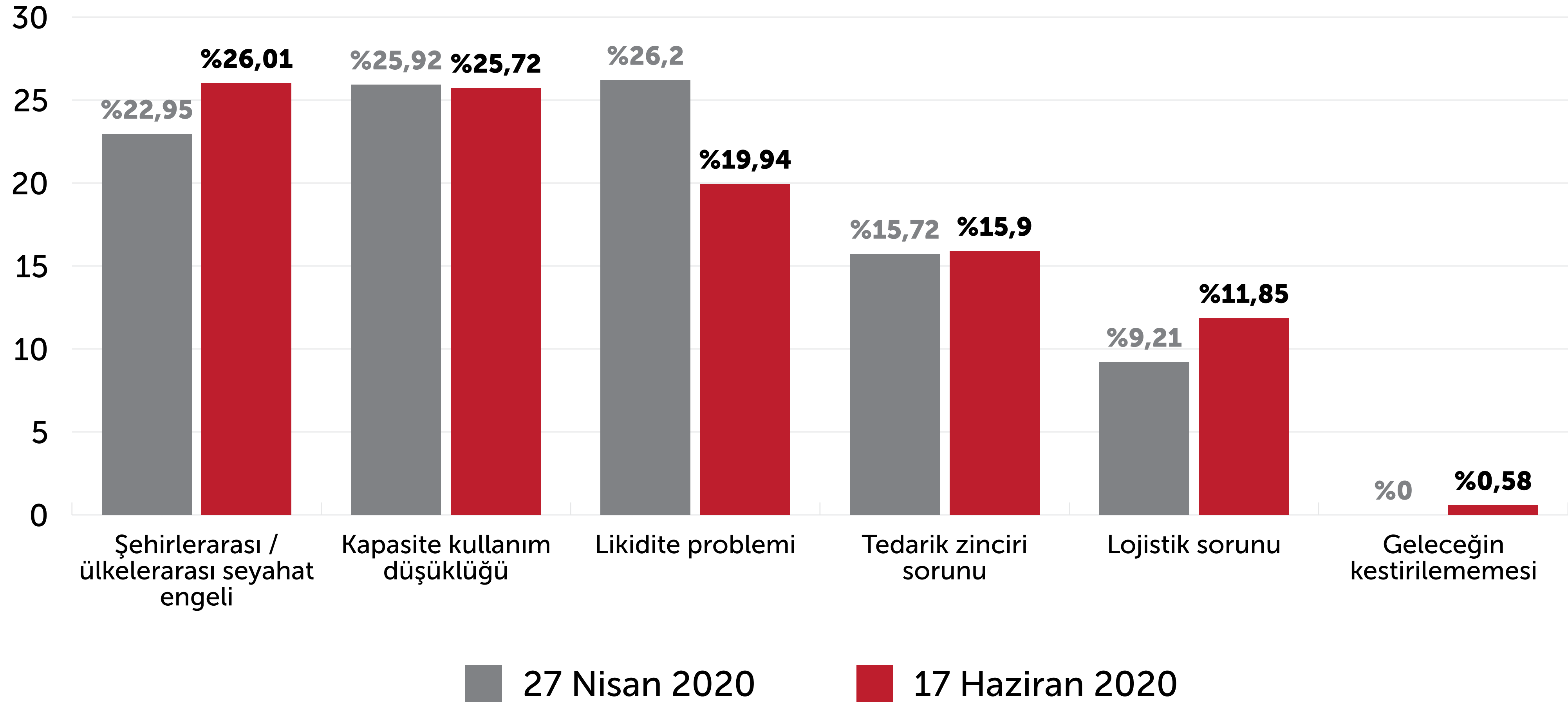
Şu anda uygulanan ve Haziran ayında sona erecek olan tedbirlerden hangileri uzatılmalıdır?

17 Haziran 2020

Hepsi	%33,77
Vergi ötelemeleri	%26,49
Kısa çalışma ödeneği	%14,57
36 ay vadeli işe devam kredisi	%13,91
Eximbank TL reeskont kredisi	%6,62
36 ay yerine 1 yıl ödemesiz toplam 5 yıl Vadeli yeni Kredi Paketleri	%0,66
Vergi dilimlerinin azaltılması	%0,66
Diğer	%3,96

En önemli 3 güncel sorununuzu belirtiniz.

En Önemli 3 Güncel Sorun

Tedarik ve teslimatlarınızda yaşadığınız en öncelikli 5 sorunu işaretleyiniz

	27 Nisan 2020		17 Haziran 2020
Kur hareketinden dolayı fiyatlama zorluğu	%10,97	▲	%14,96
Ödemeler dengesinin bozulması	%17,42	▼	%11,94
Navlun maliyetlerinin artması	%8,06	▲	%10,07
Yurt dışı tedarikte aksamalar	%10,40	▼	%9,64
Teslimat gecikmesi ve lojistik sorunu	%8,87	▲	%9,06
Gümrüklerdeki yavaşlama	%7,98	▲	%9,06
Ara girdi fiyatlarındaki artış	%7,82	▲	%8,20
Vade yerine nakit talep edilmesi	%8,47	▼	%7,48
Seyahat kısıtlamaları ve şehir dışı konaklama zorlukları	%7,34	▲	%7,48
Bazı ülkelerde gümrük kapılarının kapalı olması	%6,05	▼	%5,18
Nakliye araçlarının önceki çoklukta ve kolaylıkta bulunamaması	%3,15	▲	%4,17
Şehirlerarası sevkiyat zorluğu/fiyatlarda artış olması	%3,47	▼	%2,73

Finansal tedbirlere erişimde yaşadığınız öncelikli 5 sorunu işaretleyiniz.

	27 Nisan 2020		17 Haziran 2020
Makine sektörünün mücbir sebep kapsamına alınmaması	19,93	▲	21,00%
Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan/Mayıs ve Haziran ödemelerini 6'şar ay ertelenmesi kapsamında makine sektörünün yer almaması	19,67	▼	19,26%
KDV iadeleri ödemelerindeki gecikmeler	10,31	▲	12,30%
Bankalarda çalışan yoğunluğunun düşmesi yanı sıra bürokrasi fazlalığı	7,6	▲	9,87%
Bankaların limit yetersizliği	11,1	▼	9,35%
KGF garantili kredilere erişimde zorluk yaşanması	8,22	▲	8,83%
Kamu bankalarının kredi ertelemelerine ek faiz uygulamaları	7,69	▼	7,30%
Taahhülle iç ve dış satış yapıldığından düşülmesi ve kara listeye alınma tehdidiyle karşılaşılması	6,38	▲	6,78%
Diğer	-		1,17%

Yeni tedbir olarak önerebileceğiniz öncelikli 5 hususu işaretleyiniz.

	27 Nisan 2020		17 Haziran 2020
Mücbir sebep koşulunun makine sektörüne de uygulanması	12,87	▼	11,36%
2020 için gelir vergisi ve kurumlar vergisi oranının düşürülmesi	11,37	▼	11,24%
SGK prim ödemelerinin 3 ay için devlet tarafından karşılanması	12,09	▼	11,01%
Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan/Mayıs ve Haziran ödemelerini 6'şar ay ertelenmesi kapsamına makine sektörünün de tüm unsurları ile dahil edilmesi	12,81	▼	9,62%
Bu dönemde kamu alımlarında yerli muadili olan tüm ürünlerde mutlaka yerli malının zorunlu hale getirilmesi	7,28	▼	6,37%
KDV alacaklarının SGK primi ve ithalat KDV'sine mahup edilebilmesi	5,65	▲	6,03%
KDV iadelerinin hızlandırılması	5,65	▲	6,03%
İhracatçılara sıfır faizli uzun vadeli döviz kredisi sağlanması	6,01	▼	5,45%
Kredilerin faizsiz ertelenmesi	5,29	▲	5,33%
Kısa çalışma ödeneği uygulama süresinin uzatılması	-		4,63%
İşe devam kredisi uygulamasının uzatılması	-		4,29%
Ödenen miktarların verilecek kredilerden düşülmesi	-		3,94%
Piyasadaki çek ve senetlerin koşulsuz ödenmesi	-		3,94%
İhracatta navlun desteği sağlanması	3,43	▲	3,94%
Kısa çalışma ödeneği süresinin altı aya çıkarılması	5,11	▼	2,32%
Gayrimenkul ve makine gibi varlıklar için teminat koşullarının iyileştirilmesi	1,92	▼	1,74%
Yatırım teşvik ve OSB inşaat yatırımları sürelerinin ertelenmesi	1,74	▼	1,39%
Kamu ve belediye borçları ödemelerinin hızlandırılması	1,08	▲	1,39%

ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Anket soruları, dört günlük katılım süresinde MAKFED üye dernekleri ve Türkiye Makine ve Teçhizatı Meclisi aracılığıyla, makine ve aksamı imalatı yapan firmalara gönderilmiş ve 211 cevap alınmıştır. Katılım sayısı ve alt sektörler dağılımı bakımından ilk iki anket ile benzer profile ulaşılmıştır.

Öncelikle Nisan ve Mayıs başlarındaki anket sonuçları ile mukayese yapılırken bir takım yeni tespitlerde de bulunulmuştur.

- Her üç ankette de tespit edildiği üzere makine imalat sektörü firmaların yaklaşık %10'u ihracat yapmazken sektör, firma ölçekleri büyüdükçe artan oranda ihracat yönüne sahiptir. Firmaların %40'ının cirolarının yarısından fazlası ihracat kaynaklıdır. Ancak 2020'nin ilk beş ayında ihracat yapmayan firma oranı %23'e çıkarken ciro içindeki ihracat payı oranındaki düşüş de bariz olarak kendini göstermiştir.
- 2020 ilk çeyreğinde cirosunda azalış yaşayan firma oranı %50 iken bu oran ilk beş ayda %60'a çıkmıştır. İki dönem mukayesesindeki ciro artışı sağlayan firma oranı ise %40'tan %20'ye düşmüştür.
- 2020 ilk çeyreğinde ihracatında azalış yaşayan firma oranı %53 iken bu oran ilk beş ayda %62'ye çıkmıştır. İki dönem mukayesesindeki ihracat artışı sağlayan firma oranı ise %33'ten %14'e düşmüştür.
- Firmaların mamul stokları benzer seyrini sürdürerek, 2019 yılı cirosuna göre %30-40 bandında belirginleşmiştir.
- Haziran itibariyle firmaların normal üretime dönme eğilimine geçtiği anlaşılmakta olup iki hafta ve üzerinde duruşa geçen firma oranında da belirgin düşüş görülmüştür.
- Firmaların ağırlığının 3 aya kadar siparişi olmakla birlikte elinde siparişi olmayan oranı da %7'ye düşmüştür.
- Haziran itibariyle firmaların %15'inde yeni iç ve %35'inde yeni dış sipariş olmamasına karşın öncesine göre sipariş alma oranlarında iyileşme sürecine girildiği görülmüştür.

ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- Firmalar ana pazarların açılış zamanı ile normalleşme sonrasında müşteri davranışlarındaki değişiklik olasılıklarını tedirginlik olarak yaşamaktadırlar. Buna karşın, önümüzdeki 3 aya bakıldığında iyimserlik havasına girildiği görülmüş olup tedarikçi kaynaklı aksaklıklarda iyileşecek oranı %33'ten %52'ye çıkarken kötüleşecek düşüncesi %27'den %15'e düşmüştür. Talep yönlü aksaklıklarda ise iyileşecek beklentisi %33'ten %54'e çıkarken kötüleşecek düşüncesi %38'den %18'e düşmüştür.
- Türkiye'deki makine teçhizat yatırımlarının 2019 sonundaki seviyesine ancak 2021 ortalarında döneceği beklentisi hakimdir.
- Firmaların ancak %35'inde tam olan istihdam düzeyi %62'ye çıkarken %75 izinli/kısa çalışma oranı %10'lardan %5'lere düşmüştür. Dolayısıyla çalışanların ağırlıklı olarak işbaşı yaptıkları anlaşılmaktadır. Firmaların ancak %15'inin düşük yoğunluklarda ücretsiz izin uygulamasına gittiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte tam veya kısa zamanlı evden çalışmanın verimliliği düşürdüğünü ifade edenlerin oranı %60 iken artırdı diyenler %6 düzeyindedir. Diğerleri ise olumlu veya olumsuz bir etkilenme olmadığı düşüncesindedir.
- Firmaların %63'ü, %50'si tarafından başa baş noktası olarak görülen %60 altı KKO oranında çalışırken, %71 KKO oranı üzerinde olan firma oranı ancak %22'dir. Buna karşın halihazırda sadece %22'si başa baş noktasındayken, 2021 başlarına kadar başa baş noktalarına döneceği beklentisi ağırlıktadır.
- Firmaların %70'inde borç/öz kaynak oranı %50 ve altındayken %15'inde bu oran %51-75 aralığındadır. Firmaların %37'sinde hazır değerler/kısa vadeli borç oranı %50 ve üzerindeyken %19'da bu oran %10 ve altındadır.
- Firmalar yeni normal mevcut organizasyonel yapıları ile yönetecek olup TSE COVID 19 Güvenli Üretim Kalite Belgesi'ne olan farkındalık ve ilginin oldukça düşük olduğu görülmüştür.
- Yeni normal döneme yönelik iş planları önceliğinde ise sırasıyla İhracat pazarlarının çeşitlendirilmesi, Dijital altyapıdaki eksiklerin giderilmesi ve Verimliliği artırmak üzere ürün konsolidasyonuna gidilmesi kendini göstermektedir.

ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- Küresel tedarik zincirinde yeniden yapılanmanın yüksek düzeyde olacağı beklentisine sahip firma oranı %23 düzeyinde kalmıştır.
- Ticaret savaşları kapsamında yükselen korumacı politikaların sektöre olacak etkisi yönünde belirgin bir düşünce eğilimi görülmemiştir.
- Makine ithalatında ilave gümrük vergileri uygulamasının kalıcı olmasını isteyenlerin oranı ancak %14 iken uygulamanın çeşitli yönleri ile yeniden değerlendirilmesini isteyenler ağırlıktadır.
- Firmaların yarıya yakını küresel tedarik zincirinde yeniden yapılanmaya örnek olacak eski/yeni pazarlar ve eski/yeni müşteriler ile temas yönünde herhangi bir gelişme içerisinde değildir. Buna karşın diğer yarısında bu alanda gelişmeler söz konusudur.
- Firmalar güncel sorunları önem sırasına göre Şehirlerarası/ülkelerarası seyahat engeli, Kapasite kullanım düşüklüğü, Likidite problemi, Tedarik zinciri sorunu ve Lojistik sorunu şeklinde görmektedirler.
- Firmaların tedarik ve teslimatlarda yaşadıkları sorunların kaynakları olarak ise Kur hareketinden dolayı fiyatlama zorluğu, Ödemeler dengesinin bozulması, Artan navlun maliyetleri ile Operasyonel zorluklar olarak görülmektedir.
- Haziran ayında sona erecek olan tedbirlerden sırasıyla Vergi ötelemeleri, Kısa çalışma ödeneği ve 36 ay vadeli işe devam kredisi uygulamalarının uzatılması talebi hakim yöndedir.

Sonuç olarak ülkemiz bazı AB ülkelerinde de olduğu gibi Haziran başı itibariyle geçtiği normalleşme süreci firmaları işbaşına geçirirken beklentilerin de iyileşmesine katkı sağlamıştır. Ancak hala talep düşüklüğüne bağlı likidite sorunu devam etmektedir. Bunun vergi ötelemeleri, alacak ve tahsilatların hızlandırılması ve yeni finansman paketleri ile bertaraf edilmesi yanı sıra düşük KKO oranı ile çalışan firmaların ayakta kalmasının desteklenmesi için kısa çalışma ödeneği gibi istihdam desteklerinin bir süre daha sürdürülmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.